Агуу Октябриин һайндэрөөр!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...эмнай 1921 оной ...риин 21-һээ гарана. | № 256 (18579) | 1990 оной ноябриин 7, среда | Сэн 3 мүн.

Нүхэдүүд! Октябриин нангин зорилгонуудта үнэн сэхэ байял. Ленинэй нэрэ болон хэрэгые аршалан хамгаалая!

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой Уряачуудһаа.

СОВЕТ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ҺҮЛДЭ

...т араднай Октябриин революциин 73 жэлэй ойе ... шахардуу сагта угтажа байна. Орон түрэмнай дэлгүү... экономикодо орожо байхадаа, урдань үзэгдөөгүй үйлэ ...үдтэй ушарна: янза бүриин партинууд, бүлгэмүүд Ком... партиин үзэл сурталда эсэргүү тэмсэл ябуулна, олон ... яһатанай хоорондо хёмороон, хуймаан замханагүй.

...хүндэ һүгэдэлгын гү, али тогтошоһон, зогсонги жэл... үедэ гүрэн түрын удха шанартай һайндэр бүхэн ээл... илалтымнай шата гэжэ тоологдодог байһан һаа, мүнөө ...саг үнгэрэн ошоо. Һанаад үзэел. Һая болотор һайндэр... зорюулһан заншалта суглаанууд, баярай мэдээсэлнүүд, ...й хооһон удхатай гоёор хэлсэһэн үгэнүүд, митинг, жаг... ...үүд ажабайдалаймнай гол шэнжэ шарай болодог байгаа.

...мүнөө эдэ бүгэдэ хубилган шэнэдхэлгын ершэтэ са... «шуурганда» үрэбхиюулэн хойшоо гараба ха юм.

...һээ жэлдэ Октябриин һайндэрые нэгэл янзаар тэмдэг... ...байһан үедэ хуурмаг, хойрог ябадал, апибаа юумэндэ ...бэшээр хандалга, хайша хэрэгээр ажалаа эрхилэлгэ гэхэ ...үйлэ хэрэгүүд һүүлшын жэлнүүдтэ бүришье ехээр дэл... ...гэшэ.

...жэ дүлэтэ революциин һайндэрэй толон һүлэмхи бо... ...хүнүүдэй гэгээн һайхан эрмэлзэлэй эршэ хүсэн бууран, ...Октябриин һайндэр олон түмэнэй сэдьхэл һанаанда ...юрьеэнэй үдэр шэнгеэр үзэгдэдэг болоожо байнхай. ...дээрэһээ обществын хүгжэлтэдэ бии байһан дутагдал... ...ые заатагүй усадхажа, ажабайдалдаа зохёон байгуулхы ...бодолнуудаа арад зокой гүн сэдьхэлһээ гараһан эдэбхи ...дэмжэн, Октябриин һайндэрые тэмдэглэн хамгаалха, ...солыень аршалха зэргэтэйбди.

...өөрөөшье, Агуу Октябриин ой хадаа гансал Совет гү... ...мүндэлһэн үдэр бэшэ, харин бүгэдэ арадай һайндэр ...Гадна бүхы дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй агууехэ ...болоно.

Октябриин революциин сурталые хубилган шэнэдхэлгын ...улам саашань үргэлжэлүүлхэ, бадаруулха ёһотойбди.

...өө талаһаа һайндэрые тэмдэглэлгэдэ хайша хэрэгээр хандалга тэрэнэй гүнзэгы ехэ удхые эрхэбэшэ дайрана. Ондоогоор хэлэбэл, Октябриин сурталые уруунь даража, түүхэтэ удха шанарыень анхарангүй, тэрээнһээ арсаха һэдэлгэнүүд үзэгдэдэг болонхой. Имэрхүү үйлэ хэрэгүүдтэй эршэмтэйгээр тэмсэхэ зэргэтэйбди. Демократическа союзай «вождь» В. Новодворская тухай һануулбал, тэрэ митингнүүд дээрэ Октябрь хадаа «түүхэтэ хазагайралга», ороной хүгжэлтын «урагшагүй һалаа» гэхэ мэтээр шууяа гаргажа, Февралиин хубисхалые Октябриин хубисхалтай зэргэсүүлнэ.

Гайхалтайшье һаа, үнэн бодото юумэн: Октябрь зүб шэлэгдэһэн зам юм гү, али буруу гү гэхэ мэтээр ойлгожо ядаһан хүнүүд үндэр тушаалтадайшье дунда бии байһаниинь мэдээжэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай нэгэн Октябриин хубисхалай шалтагаанике, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлхэ талаар депутадуудай бүлэг бии болгохо гэжэ дурадхаба. Моссоведэй болон Ленсоведэй түрүүлэгшэнэр Г. Попов, А. Собчак түрүүтэй бүлэг депутадуудай зүгһөө һайндэрэй жагсаал нэн түрүүн манай ороной ниислэл Москва хотын Улаан талмай дээрэ үнгэргэхэгүй, ноябриин 7-ной үдэр сонхонуудаа угааха, ондоошье хүдэлмэри үбэлэй бэлэдхэлдэ хэхэ гэһэн уряа дуулдаа һэн.

Энэ уряал дууряаһан зарим хүнүүд манай эндэ, Буряадтамнайшье, бии. Хүйтэн үбэлэй янгинама жабарай эхилхээ байхада, сонхо, үүдээ дулаалха уряал зүб байбашье, теэд юундэ энэ хүдэлмэри заатагүй ноябриин 7-до үнгэргэгдэхэ ёһотой юм! Намарай үдэрнүүд олон ха юм.

Үгы даа, эндэ ондоо юумэн тухайлагдана. Агуу Октябриин һүлдэ доро хэдэн олон үе совет хүнүүд хүмүүжүүлэгдээ. Дээрэ дурсагдаһан аашанууд үймөө татагшадай ээлжээтэ шууяан, убайгүй ябадал мүн. Тэдэнэрэй гол зорилго дабтан хэлэлтэгүй ойлгосотойл даа: «муу болохо бүреэ, һайн гээшэ» гэһэн үгын ёһоор шууялдана бшуу.

Харин дээрэ нэрлэгдэһэн В. Новодворская ба тэрэниие РСФСР-эй депутадуудай бүлэгһөө умөөрэгшэд, сэхыень хэлэхэдэ, революциин хойнохи байдал һануулна. Тиихэ үедэ «пролетарска соёл культура» байгуулхада, Пушкин ба Россин урданай культура хэрэггүй болоо гэжэ шууялдадаг һэмнай.

Энээнтэй дашарамдуулан А. А. Зиновьевой сэхэ хурса үгэнүүд һанаандамни ороно. Энэ хүн Эхэ оронойнгоо ёһотойл патриот эрхэтэн байһаншье һаа, зогсонги, тогтошоһон жэлнүүдэй үедэ брежкевщинын үйлэ хэрэгүүдтэй сэхэ тэмсэл ябуулһанайнгаа түлөө түрэл оронһоо хилын саана намнуулһан камтартай. Тэрэ элитэ эрдэмтэ, логикын мэргэжэлтэй философ, МГУ-гай профессор байһан юм. Би лекцинүүдыень өөрөө, студент байхадаа, шагнаһан тула тон һайнаар һананам. А. А. Зиновьев иигэжэ бэшэнэ: «Гайхалтайнь юун бэ гэхэдэ, Марксые, Лениниие, социализмые, Совет засагые, Октябриин хубисхалые муудхажа, хардажа байгшад ерэйдоол үсэглэлдэр шахуу тэрэниие магтажа дуулажа байһан юм.

Үсэглэлдэрэйнгөө ябадал мартаад, тэдэнэр ямаршье һэшхэлгүйгөөр коммунизмые үгы хэхэ, баруунай капитализмда түшэг тулгуури олохо гэжэ уряална».

Бүхы революцинууд өөрынгөө хэмжээгээр, удха шанараар адли бэшэ байдаг гэжэ мэдэнэбди. Зүгөөр Октябриин хубисхал гансал Россин бэшэ, мүн XX зуун жэлэй түүхые эрьюулһэн гайхамшаг ехэ үйлэ хэрэг болоно. Энээниие хэдэн олон жэлнүүдэй туршада коммунизмда, Совет засагта эсэргүү номнол ябуулагшадшье баруунай оронуудта мэдэрдэг байгаа. Октябриин хүгжэлтын орёо замда алдар суутай, үйдхар гашуудалтай, гэгээн сэлмэг, бүрхэг харанхышье үдэрнүүд адли тэгшэ олон юм.

Тиимэһээ түүхэтэ энэ һайндэр хубхай гоёор гү, али жэлһээ жэлдэ нэгэн адляар тэмдэглэхэ ёһогүйбди. Октябрь хадаа сэхэнхи совет хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэндэ, шуһа мяхандань шэнгэн оронхой. Тэрэ манай ухаан бодолтой, ажабайдалтай нэгэн ниитэ болонхой.

Агуу Октябрь — бүгэдэ совет арадай һүлдэ мүн! Тэрэниие хэншье манай хүндэ хүлгөөтэй ажабайдалһаа хорихо, болюулха ёһогүй.

Октябриин суртал хэзээдэшье буурахагүй байха!

В. АНТОНОВ,
философиин эрдэмэй кандидат.

АЛДУУ БЭШЭ, АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

Октябриин революци тухай мүнөө элдэб хараа бодомжонууд хэлэгдэнэ. Заатагүй ушарха ёһотой, түүхын ябасаар тодорхойлогдоһон үйлэ ушар һэн гү, али 1917 ондо хохидолто ехэ, хүлисэшэгүй алдуу болоо һэн гү!

Энэ асуудалдамнай доро дурсагдаһан нүхэд харюусаба:

«Тэжээһэн буруу тэргэ эбдэбэ» гэдэгтэл, мүнөө Агуу Октябриин революциин нэрэ һүлдые доошолуулха дуратайшуулай һанамжые яашье дэмжэхын аргагүйл даа. Илангаяа үсөөхэн тоотой буряадууд бидэндэ Октябрь одоол зол жаргал олгоо бшуу. Хэрбээ революциин илан мандаагүй һаа, гансашье Буряад орон бэшэ, бидэ буряад арадайшье ажамидаржа үлэхэнь хүшэр байгаа гээд мэдэнэб. Хосоржо, үндэһөөрөө үгы болоожо байһан арад, нацинуудые мэдэнэбди. Тэдэнэй хуби заяан тухай газетэ уншажа, телевизор хаража, радио шагнажа ойлгожо абанабди. Үнэхөөрөө эдэгэхэеэ болиһон зүрхэнэй шарха мэтэ хүндүүлхэй, үбшэнтэй асуудал гээшэл даа. Холошье ошолтогүй манай республикын гурбан — Хойто-Байгалай, Баунтын, Хурамхаанай райондо оротон угсаатан үсөөржэл байна гэһэн дохёо дуулаһаар үнинэйбди. Тиихэдэ Эрхүүгэй областьдо тофалар арад хосорхо түйлдаа хүрэнхэй. Хэрбээ эдэнэй бодото байдалда ороод байхада хэр гээшэ хаб гээд бодомжолоё. Һүрхэй һайн байхагүй. Тиимэһээ Октябрь манай, минии зол жаргалай гээд хэлэхэдээ, алдуу гарганагүйб гээд һанагшаб.

Г. БИМБАЕВ,
Хориин районой Үдын совхозой ахалагша хонишон.

Мүнөө жэлэй Октябриин һайндэр өөрын онсо шэнжэтэй байхань гээшэ. Ушарынь хадаа, обществын элдэб бүлэгүүдэй революци тухай һанамжа, бодомжо хубааршаба ха юм. Өөрөө би энэ һайндэр тэмдэглэгдэхэ ёһотой гэжэ бодоноб. Хуушан янзаар бодомжолжошье болооб, теэд совет арадые хамтадхаһан национальна энэ һайндэрөө алдаа һаа, тон таарамжагүй гэхэ байнаб. Зарим гүрэнүүдтэ һэргээн хүгжэлтын (День Возрождения), байгуулалтын (День Образования) гэхэ мэтын һанийдэрнүүд тэмдэглэгдэнэ ха юм.

Энэ үдэр ямараар үнгэрөө һаа, һайн бэ! Минии һанамжаар, үйлсэ, талмайнуудта дуу, хүгжэм зэдэлжэ, сэдьхэлэй сэнгэлгэн болоо һаа, зохид һэн. Теэд голхоролтойнь гэхэдэ, байдалнай мүноө муу, эд бараан, зарим зүйлэй эдеэ хоол хоморжонхой. Уур, сухал, хёморол тарана. Гэбэшье бидэ, коммунистнууд, бэрхэтэй болоо гээд лэ гараа хабсараад һууха ёһогүйбди. Шадабари, мэдэсынгээ зэргээр ажабайдалаа, энэ һайндэрөөшье шэнэ удхатай болгохые оролдохо зэргэтэйбди.

Өөрөө би 1968 онһоо КПСС-эй гэшүүнби. Партиһаа гараха тухай бодол минии толгойдо огтошье ороогүй. Б. Н. Ельцинэй, мүн иимэ жэшээ харуулһан бусадшье хүтэлбэрилэгшэдэй КПСС-һээ гараһан ябадалые һайшаанагүйб, һайшаахашьегүйб.

Манай участогай партийна организацида тиимэшье олон коммунистнууд бэшэ юм. Гэбэшье нэгэ пенсионернай КПСС-тэй хахасаха байһанаа мэдүүлээ. Гэр байраяа үргэдхэхэ гэһэниинь бүтэжэ үгөөгүйл даа. Энээндэ гомдоо. Үнэн дээрээ, аргын олдоо һаа, ветеранайнгаа байдал һайжаруулхабди. Партитай хахасаба гээд, хэрэгсээнгүй байхагүй ха юмбибди. Эндэ нэгэ ажаглалта бии. Анхандаа хүдэлмэришэдһээ илангаяа олоор партида абаха гэһэн заабари бии байгаа. Энэ тон буруу һэн. Баалалтаар ороһон зарим зон юунэй түлөө, ямар зорилготойгоор, туһа асарха, үгыгөөшье мэдэнгүй, КПСС-эй зэргэдэ жагсадаг байха юм.

Коллективэймнай коммунистнууд соо үнэн сэхээр, хойшоо харалтагүй хүдэлдэг хүнүүд яһала олон. Тэрэ тоодо земснарядай командир В. П. Медянниковые, механик А. С. Вишняковые нэрлэмээр. Эдэмнай үнгэрһэн зун Байгал дээрэ онсо шухаг даабари бэелүүлээ. Захил хэгшэдынь хэһэн ажалаарнь хананги, баяртайнууд.

Предприятимнай багахан, мүн хүдэлдэг зоной үсөөн тула заншалта ёһоор бодомжолго үлэнхэй. КПСС-тэ зүрюу бүлэгүүд үгы гэжэ тайлбарилжа боломоор. Теэд үнэн дээрээ ондоо шалтагаантай ха гэжэ тоолоноб. Юуб гэбэл, гол түлэб ухаан бодолой ажалда хабаатай интеллигенциин түлөөлэгшэд КПСС-ые буруушаажа, ондоо парти болон бүлэглэлнүүдые байгуулна ха юм. Харин юрын хүдэлмэришэд үймөө, хүлгөө һүйдхэхэгүй, партияа үргэжэ, байдалаа тогтонижуулха гэһэн хүсэлөө элирхэйлнэд. Тон үгэ дуугүйнүүдынь өөрынгөө урдахи хүдэлмэри урдынхяараал үнэн сэхээр хээд, бэелүүлээд байна бшуу.

Г. Г. КЛИМОВ, Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай начальнигай орлогшо.

АЛТАШЫН-АДАГАЙ СЭЛМЭҺЭН ШАРАЙ

Захиран-зонхилолгын үе сагай гэхэ гү, али жэрадахи-даладахи онуудта хүдөөгэй бага һуурин, тосхонуудые холын хараагүй гэһэн сэгнэлтээр үгы хэжэ байһанай хойшолонгууд хожом элирээ. Тиигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэдхэн һэргээхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ ехэ хубилалта Мухар-Шэбэрэй райондо илангаяа үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Тодорхой жэшээ болгон хэлэбэл, бүри һаяхан арадай һайндэр мэтээр эмхидхэгдэжэ үнгэрэгдэһэн Алташын-Адаг һууринай зоной найр зугаа олоной сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдан үлөө ёһотой.

Хүлгөөтэ тэрэ холын 1929 онһоо эхиеэ абаһан энэ һуурин өөрын түүхэтэй, намтартай юм. Эндэмнай жара гаран жэлэй саада тээ шэнэ сагай мүнхэ зула бадараагдаһан байха. Алташын-Адагта түрүүшын ТОЗ, коммуна, колхоз байгуулагдаһан ааб даа. Энэ урданайнь түүхэ, һууринай намтар тухай, эндэхи ажалша бүхэриг хүбүүд, басагад тухай ажалай ветерануудд, тусхайлбал, Бато Дашиевич Дашиев һонирхолтойгоор , хөөрэжэ үгөө.

— Бага һууринуудаа һэргээн бодхоохо талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа юм. Абаһаар бэелүүлхэмнайшье хүшэр бэлэй. Эндэ һуурин бүхэниие ажахыдань найдажа даалгахада, һайшаалтай хэрэг түргэн бэелүүлэгдэхэгүй байгаа. Хараад үзыт даа. Колхоз, совхозууд мүнөөнэй эрхэ байдалда бүхэли һууриниие үргэхэ, һэргээн бодхоохо шадалтайшье бэшэ ха юм. Тиимэһээ бага һууринуудаа һэргээн бодхоолгодо бүхы районой ажахынуудай, эмхи зургаануудай хүсэ шадалые, эдэбхи үүсхэлые элсүүлэн зорюулха гэлсэһэн байнабди. Энэмнай үнэхөөрөө зүб шиидхэбэри байгаал даа,— гэжэ партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Людмила Алексеевна Юдина хөөрэнэ.

1986 ондо дурсагдагша райсидо түрүүшын иимэ һайндэр Гашей һууринда болоо һэн. Эндэһээ эстафетэнь Харгааһатада дамжуулагдаа юм. Гашей һууриниие һэргээн бодхоолго һонирхолтойгоор эхилээ. Урдандаа үзэгдөө, дуулдаагүй арадай барилгын эхин эндэһээ мүндэлөө. Харгааһатада тон богони болзор соо һургуулисаад баригдажа, хүдөөгэйнь клуб һэльбэн заһабарилагдаа. Мүн стадион шэнээр баригдаа һэн. Энэ арадай хүдэлөөе һайшаажа, арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районно Соведэй ээлжээтэ сессидэ 1988 ондо бага һуурин, тосхонуудые һэргээн хүгжөөхэ талаар холын хараатай программа зохёогдожо, баталагдан абтаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэрөө гансашье буряад бэшэ, мүн ородшье һуурин, тосхонууд һэргээгдэжэ байнхай.

— һуурин, тосхониие һэргээхэ гээшэ гансашье шэнэ барилга бэшэ юм. Һууринай шэг шарайн шэнэлэн һэргээгдэхэдэ, тэндэ ажаһуудаг зоной социально-соёлой ажабайдал һайжарна, урдынь түүхэтэ, мүн национальна ёһо заншалынь һэргээгдэнэ. Шэнэһэтэ һууриниие һэргээн бодхоохо үедэ «Одон» совхозой коллектив бултаараа хэлсэжэ, жэл соо табан үдэрөө тус һууринда зорюулжа ажаллаһан байха. Бүхыдөө эндэ 5—6 мянган түхэриг мүнгэн суглуулагдаа һэн. Энэмнай ехэ зөөри гэшэ. Саашадаа бүхы район соогоо гүрэнэй банкда тусгаар жаса байгуулхаяа счёт нээхэ гээд хүнүүд дурадхал оруулна. Хэрбээ иимэ счёдой нээгдээ һаа, гансашье һууринай, манай районой зон мүнгэн зөөриеэ элсүүлхэ бэшэ, харин тэрэ һууринда түрэжэ хүн болоһон, мүнөө ондоо хото, нютагуудта ажаһуугшад шадал зэргээрээ мүнгэн тэдхэмжэ үгэхэ аргатай байгаа. Энэ асуудалые һаядаа хаража үзөөд, зохихо хэмжээнүүдые абахабди,— гэжэ партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь М. В. Рютин хэлээ һэн.

Һайндэрлэжэ байгаа Алташын-Адаг һууринда һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ барилга хэгдээ. Нэн түрүүлэн, байрын гэрнүүдһээ гадна 140 үхибүүнэй багтаамжатай хүүгэдэй сад-ясли баригдажа, досоохи бүхы түхеэрэлгэнүүдтээ хамта ашаглалгада тушаагдаа. Тиихэдэ һууринай шэмэглэл болоһон хүдөөгэй Соёлой байшан ербын бодонхой. Һайндэртэ хүрэжэ ерэгшэд өөрын бэлэгтэй, баяр ёһололой үедэ хүүгэдэй саадта, соёлой ордондо тэдэ бэлэгүүдынь — үнгэтэ телевизор, баян, аккордеон болон бусад зүйлнүүд барюулагдаа.

Тус һайндэрлэлгын эсэстэ бага һуурин, тосхонуудые һэргээн бодхоохо эстафетэ «Одон» совхозой Степной һууринда дамжуулагдаа. Удаадахи һайндэрые Степной һууринда үнгэргэхэ юм. Һайндэрэй хоёрдохи үдэр спортын элдэб зүйлнүүдээр мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, бүри һонирхолтойгоор үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Вл. ДОРЖИЕВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: амтатай эдеэнэй дээжэ баригшад — ерээдүйн халаан, эдиршүүл. Гурбан мянгатанай зэргэдэ гараһан «Авангард» совхозой түрүү һаалишан З. Б. Дамбиева. Ленинэй болон Октябриин Революциин ордента ажалай ветеран Ц-Д. Г. Улзытуева. Багтаамжатайхан даа, балшар жаахан хүүгэдэй сад-ясли.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Агуухэ Октябриин социалис революциин 73 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Буряадай Гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай ордон соо үсэглэлдэр болобо.

Баярай суглаанда Улаан-Үдэ хотын ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд, партиин, дайнай, ажалай ветерануудд, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэд хабаадаба.

Энэ ойн баярта зорюулагдаһан элидхэл КПСС-эй рескомой нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов хэлээ.

Суглаанда хабаадагшадта Хальмагай АССР-эй дуу, хатарай «Тюльпан» ансамбль һайндэрэй концерт харуулаа.

1917

Хүбүүд, басагад! СССР-эй эрхэтэнэй нэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябагты! Залуушуулай ухаан бодол ба эршэ хүсэ—хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ!

(КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ УРЯАНУУДhАА).

Районно партийна конференцинүүд

ШЭНЭ САГАЙ ЭРИЛТЭЭР ХҮДЭЛХЭ

hаяхан манай Ахын районой коммунистнуудай тоосоото партийна XXVIII конференци боложо үнгэрбэ. Конференци урда жэлнүүдтэ боложо үнгэрдэг иимэ суглаануудhаа нэгэ бага ондоошог байба. Юундэб гэхэдэ, урдань партийна иимэ томо суглаа, зүблөөнүүд дээрэ имагтал ажал тухайгаа магтаал дэлгээдэг, юрэнхы дээрээ байhан дутуу дундануудаа нюужа, хэн нэгэнэйнгээ алдуу эндүүнүүдые далдалан хэлэдэг байгаа. Тэрэ үеымнай байдал манай Ахада бага сага саашалжа байбашье, үшөөл hанаhандa хүрэнэгүй гэхэ хэрэгтэй. Бэе бэеэ «далдалдаг, аршалдаг» дүтын нүхэдэй хатуу «хани барисаан» бии байhаар. Хэн нэгэндэ сэхыень, нюуртань «ши иимэш, тиимэш» гэхэмнай үшөөл хомор даа. Хэды тиигэбэшье партийна конференци «шууяатайшагаар», шүүмжэлэлтэйгээр үнгэрбэ.

Конференци дээрэ партиин райкомой тоосоото элидхэлые КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариин уялганууды дүүргэжэ байhан **С. Ж. Ангархаев** хээ.

Ангархаевай элидхэл шагнажа hуухада, районой партийна организациин хүдэлмэри, нэн түрүүн партийна эхин организацинуудай үргэн ниитэ зоной дунда ябуулха хүдэлмэриин ашаг үрын дүнгүүд тухай ехэ багаар хэлэгдээ. Нэгэдэхеэр, партийна эхин организацинууд тоосоото үе соо хүдэлмэриеэ hуларуулаа. Зоной дунда ябуулагдадаг ойлгуулгамжын хүдэлмэриин хүсэн буураа. Тэрэнhээ боложо, зарим партийна эхин организацинууд оройдоошье ургаагүй, харин тэдэнэй зэргэhээ коммунистнууд hайн дураараа гаража ошоhон байха юм. Ахын экспедициин, райсоведэй гүйсэдкомой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организацинуудай коммунистнууд партиhаа гараа. Хоёрдохёор, партиин райком партийна эхин организацинуудтаа ямаршье туhаламжа үзүүлээгүй гэжэ элирнэ.

— Партиин райкомой секретарьнар, аппарат КПСС-эй XXVIII съездhээ хойшо коммунистнуудтаяа, зонтоёо балай уулзаагүй, съездын дүнгүүд, партиин шэнэ Устав зүбшэн хэлсэгдээгүй,— гэжэ С. Ж. Ангархаев элидхэл соогоо сэхыень тэмдэглэбэ.— Энэ юун дээрэhээ элирнэб гэхэдэ, «50 лет Октября», «Туяа», «Найрамдал», «Балакта» колхозуудай коммунистнуудай тоосоото hунгалтын суглаанууд муугаар үнгэрөө, эндэхи коммунистнууд партиин съездын шухала документнүүд тухай hайнаар мэдэнэгүй.

Тоосоото үе соо Аха нютагаархид муу бэшээр ажаллаа. hүүлэй хоёр жэлэй туршада 150 айл шэнэ байрануудта орожо, hуудал байдалаа hайжаруулба. Ленинэй нэрэмжэтэ «Коммунизм» колхозуудта барилга hайнаар ябана. Гадна Ахада харгы барилга ехэ удаха шанартай. Автомобильна харгы 126 километр зайда баригдаад байна. Тус харгы барилга хүүргэнүүдгүйгөөр гол түлэб 1993 ондо дүүргэгдэхээр хараалагданхай.

Ахын байгаали хамгаалха талаар ехэ хэмжээ ябуулгануудые партиин райком эмхидхэхэ зэргэтэй. Тиигэжэ Ахын газар дээрэ национальна парк эмхидхэхэ гэhэн шиидхэбэри райсоведэй сесси абаа hэн. Тэд тэрэнь республикын Байгаали хамгаалха Гүрэнэй комитедэй зүгhөө дэмжэгдээгүй. Эндэхи байгаали хамгаалха тухай «Правда Бурятии», «Молодежь Бурятии» газетэнүүд, республикын радио болон телевидениин комитет яhала бэшээ, хэлээ. Тэд БурССР-эй Байгаали хамгаалха талаар гүрэнэй комитет энэ хэрэгтэ бодото анхарал хандуулнагүй. hарьдаг уулата, буртаг тайгата газарай байгаалиие хэнэйшье, юунэйшье зэрлиг муухайгаар эдлэжэ байхада тэдэнэртэ хамаагүй байна ха.

Тоосоото элидхэл дотор районой хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ нилээд ехэ анхарал хандуулагдаа. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэ хадаа гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Энэ палбариие хүгжөөхэ талаар, нэн түрүүн, тэжээлэй бааза шэнээр байгуулха шухала. Үбhэ тэжээл багаар аддаг гол шалтагаанинь гэхэдэ, газар дээрэ муугаар хүдэлhэн ушар болоно. «50 лет Октября», «Улаан Аха», «Балакта» колхозуудай сабшалангай ехэ талмайнууд хаягданхай, хуохэнтэшэнхэй. Тиимэhээ хээрынгээ бэлшээри зүб мүрөөр ашаглаха гээшэ баhал горитой удха шанартай хүдэлмэри болоно.

Мүнөө үедэ дэлгүүрэй экономикодо оролгон тухай үргэнөөр хөөрэлдэдэг болонхой. Өөhэдөө өөhэдыгөө мүнгэ алтаар хангалга, ажалаа элдэб олон янзаар эрхилэлгэ, ажалай түлөөри тухай баhал хөөрэлдөөнүүд болоно. Эдэ бүгэдые зондоо ойлгуулхын тула партийна эхин организацинууд, партиин райком ехэ ажал эмхидхэхэ зэргэтэй.

Партиин райкомой бэелүүлжэ байhан хүдэлмэри тухай элидхэлшэ тогтоходоо, энэ асуудалаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаа гээд тэмдэглээ. Районой колхозууд, эмхи зургаанууд, партийна эхин организацинууд хүршэ Монголой Арадай Республикын, зарим аймагуудтай, Тувын АССР-эй Тоджын районтой хани халуун харилсаа байгуулжа эхилэнхэй.

Нэн түрүүлэн үгэ хэлэhэн районой прокурор К. Б. Муханов КПСС-эй райкомой бюро ехэ дутуу дундатай хүдэлөө гэбэ. Жэшээлхэдэ, бюрогой бүридэлдэ түрүү колхознигууд В. М. Ошоров, С. Т. Хамаганова гэгшэд ородог байгаа. Тэд тэдэнэр бюрогой хүдэлмэридэ хабаадаагүй. Энэ юун дээрэhээ болооб гэбэл, тэдээндэ хэншье даабари үгөөгүй. Зарим сагта бюрогой бүридэлдэ ородог хүнүүдэй үгышье байхада, бюро тогтоол батална абажархидаг байhан байна. Абаhан тогтоолоо хэдэн хоног үнгэрhэн хойно дахин hэлгэхэшье ушарнууд үзэгдөө. Саашань Муханов хуули, гурим эбдэхэ ябадалнуудтай тэмсэлгэдэ анхаралаа хандуулаа.

Ахын геолого-бэдэрэлгын экспедициин начальник Ю. Г. Ильмаиров үгэ абажа, коллективэйнгээ партийна эхин организациин хэжэ байhан ажал тухай хөөрэбэ. Районой партийна организаци хадаа саашадаа өөрынгөө нэрэ хүндые ажалша зоной дунда улам үргэжэ, хүдэлмэриеэ шэнэдхэхэ зэргэтэй гээд тэрэ тэмдэглээ. Мүнөө үедэ зарим коммунистнууд партиhаа гарана. Энээнhээ айха хэрэггүй гээд тэрэ хэлэбэ. Партида харша гү, али партиин хүсөөр ямар нэгэн тушаал ээлхэб гэжэ hанагшад лэ тэрэнэйнгээ бэелүүлэгдэхэгүйдэ партиин зэргэhээ гарана.

— Бэе бэедээ туhалалсажа, ашаг үрэтэйгөөр ажаллаха саг ерэнхэй. Харин бидэнэр тиимээр хүдэлнэгүйбди,— гэжэ «50 лет Октября» колхозой адуушан В. Р. Балданов хэлэбэ.— Жэшээлхэдэ, нёдондо манай колхоз гурбан колхоз боложо hалаhан байгаа. «Туяа» колхоз мүнөө барилгаяа дүүргэжэ байна. Харин «Найрамдал» колхоз оройдоол 1—2 гэр барижа, пилорэма тодхоhон байна. Энэ хайшааб? Юундэ «Найрамдалда» туhаламжа үгтэбэгүй гээшэб? Райкомой зүгhөө туhаламжа үзүүлэгдэхэ ёhотой байгаа.

Партиин, дайнай ба ажалай ветеран делегат Р. Ш. Будаев үгэ хэлэжэ, партийна хүдэлмэри үшөөл hулаар ябуулагдана гэбэ. Районой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудаар үсөөн ябана. Тэдэнэр арад зоной элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ бодото анхарал хандуулнагүй гэжэ тэмдэглээ.

Арадай эрдэм hуралсалай таhагые даагша делегат Л. Ш. Гомбоева үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй райком, тэрэнэй секретарьнар ехэ дутуу дундатайгаар ажаллаа гэбэ. Илангаяа үзэл сурталай талаар секретарь байhан С. Ж. Ангархаев hулаар хүдэлhэн байна.

Саашань үгэ хэлэхэдээ, делегат Гомбоева комсомол хадаа партиин үнэн сэхэ туhалагша байхаhаа гадна, тэрэнэй ёhотойл кадрнуудаа хүмүүжүүлэн абадаг эмхинь байха ёhотой гэбэ. Тэдэ комсомолтой партийна эхин организацинууд, партиин райком бата холбоо барисаагүй байhан зандаа.

— Манайда hайн үйлэ хэрэгүүд эхилэгдээ, тэдэмнай хүсэндөө хүрэнгүй улэшэнэ,— гэжэ «Коммунизм» колхозой малшан делегат В. Л. Сыренова хэлэбэ.— Мяха, hү үйлэдбэрилхэ цехүүд мүнөөшье хүрэтэр хүсэндөө оруулагдаагүй байhаар. Эндэ хэн зэмэтэйб? Мүн тэрэ нютагайнгаа байгаали хамгаалха шухала байhан тухай халуунаар хэлээ. Залуу коммунистнуудта, партийна эхин организациин залуу секретарьнарта ехэ туhаламжа хэрэгтэй гэбэ. Илангаяа, манай колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ч. Ф. Габановта иимэ туhаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй.

— Манай районой партийна организациин хүтэлбэри коммунистнуудайнгаа этигэл найдабари харюулжа шадаагүй,— гэжэ делегат Н. Х. Мандагаев хэлээ, — Партиин райкомой олонхи гэшүүд хайша хэрэгээр хүдэлөө. Партиин райкомой нэрэ хүндэ унаа. Районой партийна организациин үүргые бүхы талаhаань эрид дээшэлүүлхэ зорилго шэнээр hунгагдаhан партиин райком бюрогойнгоо урда табиха зэргэтэй гэбэ.

— hүүлэй үедэ партиин райкомойхид, пленум, зүблөөнүүдээшье эмхидхэжэ шадахаяа болиhон байгаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, журамай hуларhанай аша урэ мүн. Таанадые тоосоото урдахи конференци дээрэ hунгахадаа, ехээр найдаhан байгаабди. Тэдэ тэрэ найдабаримнай харюулагдаагүй байна,— гэжэ партиин, дайнай ба ажалай ветеран делегат С. Д. Биданов шүүмжэлбэ.

Районой партийна организациин хүдэлмэриин дутуу дундануудые, саашанхи хараа зорилгонууд тухай байгаали хамгаалха талаар комитедэй түрүүлэгшэ Я. Д. Галсанов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай ССР-эй арадай депутат О. А. Иванов, «Шэнэ Саян» газетын редактор К. Д. Тулуев, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. Ц. Цыбденов, «Туяа» колхозой түрүүлэгшэ В. Л. Арданов болон бусад хэлээ.

Конференцидэ КПСС-эй рескомой түлөөлэгшэ **Б. Э. Балбаров** хабаадажа, үгэ хэлээ.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар 4 хүнэй дундаhаа Ангарск хотын эрдэм-шэнжэлэлгын институдта ажаллажа байhан, Аха нютагай хүбүүн **Нима Жапович Дабаев** hунгагдаба.

КПСС-эй райкомой хиналтын комиссиин түрүүлэгшээр **Д. Ц. Шарастепанов** hунгагдаа.

Конференци тогтоол баталан абаа.

Вл. ГАЛСАНОВ.

АГУУ ОКТЯБРЬ БА ЗАЛУУШУУЛ

Агууехэ Октябриин социалис революциин ашаар лэ комсомол мүндэлhэн гээшэ ааб даа. Залуу үетэниие нэгэдүүлжэ, бэеэ даанхай эмхи бии болгохо арга боломжо тиихэдэ олдоо hэн. Энэ эмхиин байгуулагдаhаар дала гаран жэлэй үнгэрөөд байхада, мүнөө үеын залуушуул гаталhан замаа эрьен хаража, урдахи зорилгонуудаа хараалха ёhотой.

Урдамнай бидэниие юун хүлеэнэб? Саашадаа залуушуул яажа хүдэлхэ, ажаhууха болонoб? Агууехэ Октябриин революциин илажа, Совет засагай тогтожо, комсомолой организациин мүндэлжэ байха үеын залуушуулай зүрхэ сэдьхэл эдэ мэтын лэ асуудалнууд баhал зобоодог байгаа. Энэ асуудал манайшье үетэнэй урда дахинаа тон хурсаар табигдаба.

Тэрэ холын үедэ залуушуул нэгэдэхэ гэhэн гол эрмэлзэлтэй байгаа. Харин мүнөө комсомолые тарааха, үгы хэхэ гэhэн уряа дуулдана. Залуушуулай коммунис хүдэлөөнэй эхи табигшадта хүнгэншье байжа болоо. Юуб гэхэдэ, эмхидхэлэй аргаар өөhэдынгөө ерээдүйе бэелүүлжэ болохо байгаа.

Комсомол хадаа залуушуулай аша туhа, эрхэнүүдые мүнөөшье үедэ хамгаалха аргатай гэжэ баримталан харуулхаар. Тэд залуушуул энээниие ойлгонгүй. Далаад гаран жэлэй үнгэрхэдэ, залуушуулай нэгэдэл иимэ муу байдалда орохо юм гэжэ манай ахарай ой ухаандашье ородоггүй байгаа ёhотой. Энэ нэгэдэлэй үндэhэ hуури табихадаа, тэрэниие залуушуулай аша туhада хүдэлхэ эмхи болгохо гэжэ хүсэдэг байгаа гээшэ.

Комсомолой мүнөөнэй байдал гэнтэ иимэ болоо бэшэ. Залуушуул хадаа обществын хуби болоно. Тэрэ обществын ниитэ-политическэ байгуулалтын нэгэ хубинь ха юм. Ушар иимэhээ бусад политическэ болон ниитын эмхинүүдтэй адли залуушуулай организаци баhал иимэ байдалда ороо бшуу.

Энээнhээ уламжалан, саашадаа комсомол байха юм гү, али огто үгы хэгдэхэ юм гү гэhэн асуудал мүнөө табигдана, Минии hанахада, ниитэ-политическэ организацинуудай бии байhан сагта комсомол байха ёhотой. Гэбэшье энэ нэгэдэлэй удха шанар, хүдэлмэриин онол эрганууды дахин хаража үзэхэ болонобди. Мүнөө үедэ комсомолой хүдэлмэри хубилган шэнэдхэлгэ элдэб янзаар ябуулагдажа байна.

Комсомолой манай республиканска организацида тэрэ яhала намдуу номгон байдалда үнгэргэгдэжэ байна гээшэ ааб даа. Энэшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, манай эндэ элдэб ондоо залуушуулай эмхинүүдые байгуулха шалтагаан үгы. Тиимэhээ комсомол доторой хүдэлмэри хубилгажа, залуушуулай аша туhа хамгаалха эрхые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ёhотойбди.

Шухалань гэхэдэ, мүнөө залуушуулай асуудалнуудые гүрэнэй хэмжээндэ гаргаха хэрэгтэй. Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй органуудые байгуулха талаар хүдэлмэри комсомолой реском ябуулжа эхилэнхэй. Энэмнай хуулиин, гүйсэдхэхы органуудта байгуулагдаха байна. Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар Гүрэнэй комитет бии болгохо гэhэн дурадхал Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ дэмжэгдээгүй. Гэбэшье арадай депутадуудай городской, районно Соведүүдтэ тэдэниие байгуулха дурадхал олон Соведүүдэй зүгhөө hайшаагдаа. Жэшээнь, Хэжэнгын, Загарайн, Ахын районуудта энэ дэмжэгдээ.

Дэлгүүрэй экономикодо орожо байhан үедэ комсомолой комитедүүд залуушуулай аша туhа хамгаалhан олон дурадхалнуудые оруулhан байна. Жэшээнь, «Залуушуулай ажалай биржа» байгуулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана.

Дээрэhээ захиралта хүлеэжэ hуунгүй комсомолой организацинууд өөhэдөө эдэбхи үүсхэл гаргажа, эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ зэргэтэй. Онсолон хэлэхэдэ, залуушуулай асуудалнуудые гүрэнэй органуудай туhаламжаар шиидхэхэ гээшэ комсомолой ажал ябуулгын гол шэглэл болонхой. Иигэжэл залуушуулай байдал hайжаруулжа, хубилгажа шаданабди.

Тэрэшэлэн мүнөө үедэ ушарад байhан байдалда Коммунис партитай комсомолой ямар харилсаатай байха болоhониинь онсо hуури эзэлнэ. Эдэнэй хоорондо адли эрхэтэй харилсаа тогтоохо талаар зарим тэды алхамууд хэгдэжэ байнхай гэхэдэ болохо. Энээн тухай партиин болон комсомолой съездүүд дээрэ хэлэгдээ. Гэбэшье, залуушуулай организацинуудтай ябуулагдаха хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр хэгдэhэн зандаа. Захирж хүдэлхэ бэшэ, харин үгээ ойлголсожо, бэе бэедээ туhалжа хүдэлхэ гурим партийна олон комитедүүд зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Тиихэдэнь партийна эхин организацинууд комсомолhоо бүри холодоо.

Минии hанахада, партийна комитедүүд партиингаа ерээдүй тухай hаналаа табижа, залуушуулай асуудалнуудта анхаралаа хандуулха ёhотой. Юуб гэхэдэ, парти комсомолой организацигүйгөөр байжа шадахагүй. Парти комсомол хоёрой харилсаан эдэ организацинуудые толгойлжо байhан хүнүүдhээ ехээр дулдыдаха байна. Эдэ хоёрой үгээ сэлголсогүй hаань, эрсалдаатай асуудалнуудые комитедүүдэй хамтын заседани, пленумүүд дээрэ шиидхэхэдэ яанаб?

Комсомолой организациин мүнөө үедэ тон шухала болоhон үшөө нэгэ асуудал тухай хэлэнгүй байжа болохогүй. Энэ хадаа мүнгэн зөөриин, материально-техническэ хангалгын асуудалнууд болоно.

Сэхыень хэлэхэдэ, республиканска манай организаци мү[...]нөө мүнгэгүй болонхой [...] ВЛКСМ-эй ЦК-гай мүнгэ үг[...]гүй hаань, хүдэлжэ шада[...] жэшээтэй болоод байнабди.

Энээниие ойлгоhон зарим комитедүүд, өөhэдын экономическа бааза байгуул[...] оролдоhон байха юм. Энэ[...] дэмжэгдээгүй элдэб үгэ гэ[...]hан байна. Тиигээдшье т[...]ниие элдэб эмхи зургаануу[...] зүгhөө хашаа хаагаа.

Тэрэшэлэн республи[...] комсомол өөhэдын газе[...] болохонь. Юуб гэхэдэ, 19[...] ондо тэрэниие гаргаха м[...]шьегүй, материально-техни[...]скэ хангалгашьегүй байна[...] РСФСР-эй ЛКСМ-эй реско[...] бюрогой шиидхэбэрээр т[...] арадай депутадуудай Ула[...] Үдын городской Соведтэ [...]төө. Экономическа асууда[...]даа манай организацин [...] дэлдэ байха гү, али үгы г[...]hэн асуудал шиидхэхээр б[...]лоод байна. Тиимэhээ арад[...] депутадуудай Соведүүд[...] ажахын органуудые комсо[...]лые дэмжэхыень гүйха б[...]наб.

Комсомолые хубилган ш[...]нэдхэхэ арга бии. Гэбэшье ко[...]сомолшуудай, залуушуу[...] эдэбхи үшөөл hула. Тэдэ[...] hанал бодол ойлгожо, тэдэ[...] эрмэлзэл, оролдолго зүб [...]шэнь шэглүүлжэ, нэгэдүү[...] шадабал, зорилгомнай бэ[...]лэгдэхэ.

С. ПОДПРУГИН,
ВЛКСМ-эй рескомой секретарь.

ТҮМЭРШЭ ДАРХАШУУЛАЙ ОРОЛДОЛГО

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив ажалай баян ёhо заншалнуудтай юм. Совет арадай hайндэрнүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха заншал тэрэ тоодо оролсодог гээшэ.

— Мүнөө манай заводой коллектив орёо хүндэ байдалда ажаллажа байна. Түүхэй эд, хэрэгсэлнүүдээр, материалнуудаар хангалга тон муу болонхой. Тиимэhээ нэгэ жэгдэ хүдэлхын аргагүй. Илангаяа булад шудхалгын, кузнечнэ болон бусад цехүүдэй коллективүүд хүшэр хүндэ эрхэ байдалда хүдэлнэ. Эдэ цехүүдэй али нэгэнэйнь хүдэлмэри тухай бэшэбэл, тэдэнэрэй ямар байдалда ажаллаhые уншагшад ойлгожо абаха hэн,— гэжэ заводой парткомой секретарь А. Я. Пиядин хэлэнэ.

Кузнечнэ цех соо ороходо пресс, балтын болоод бусад түхеэрэлгэнүүдэй шанга наяраанhаа шэхэн дүлиирэхөөр, олон тоото пеэшэнүүдhээ гараhан утааhаа, газэй үнэрhөө толгойдо аягүй болоодхихо юм. Байдалдань бага зэргэ дадаад, хүдэлмэришэдэй ямар хүндэ хүшэр байдалда ажалладагые ойлгохоор байха. Эндэ нэгэ хүнтэй уулзажа, бэе бэеэ дуулахын тула хашхаран hагад хөөрэлдөөд, цехэй начальник Анатолий Дугарович Бабасановай хаана байhые мэдээд ошобобди.

— Мүнөө ехэ сүлөөгүй сагтам ерэбэт. Мастер Татьяна Вениаминовна Ермаковатай золгоhууб. Тэрэ эндэ үнинэй ажаллажа, цехэйнгээ байдалые hайн мэдэхэ, hонирхоhон бүхы юумыетнай харуулаад, хөөрөөд үгэхэ,— гэжэ, А. Д. Бабасанов бидэнhээ хүлисэл гуйба.

Байгша оной эхиндэ цехэй коллектив үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа урагшатайгаар дүүргэжэ байhан аад, hүүлэй үедэ материалнуудаар дуталдажа, бэрхэшээлтэй байдалда ороо гэжэ Т. В. Ермаковагай хөөрөөнhөө мэдэбэбди. Ажаллаха эрхэ байдалые hайжаруулаагүйhөө уламжалан, хүдэлмэриhөө гараха, орохо ушарнууд олошорно. Балтын участогта дүрбэн бригада байха ёhотой аад, оройдоол 2 бригада хүдэлнэ.

— Михаил Сотниковой, Владимир Яньковой бригаданууд участогай бүхы даабаринуудые дүүргэнэ. Энэ даабаринуудаа сүм дүүргэхын тула тэдэнэр нэгэдэхи халаанай hүүлээр үлөөд, ажаллаха баатай болоно. Бусад участогуудта мүн лэ иимэрхүү байдалтай. Иигэжэ үсөөн хүдэлмэришэдтэйгөөр тэдэнэр түсэбөө дүүргэхэ гэжэ оролдоно,— гэжэ мастер Т. В. Ермакова хөөрэнэ.

Халуун пеэшэн соохоо ягаан —улаан үнгэтэй болоhон түмэр абажа, оньhон балтаар сохин вагоной, локомотивай элдэб зүйлнүүдые бүтээнэ. Түмэршэ дархашуулай бригадир М. А. Сотниковой шуран түргэнөөр хүдэлжэ байхые харахада, нилээд дүршэл шадабаритай болоhон гэжэ ойлгохоор. Бригадын гэшүүд Н. Шойдонова, М. Прикотов бригадираа даган оролдосотойгоор ажаллана.

— Манай бригада цехэйнгээ хүндэ байдалда ороhые hайн ойлгоно. Тиимэhээ халаанай даабари бүхэниие үлүүлхые оролдодог юм. Заримдаа халаанай hүүлээр үлэжэ хүдэлхыемнай гүйхадань, ажалнай дүүрээ гээд, гэртээ ошодог хүнүүд манда үгы. Харин байдалаа хубилгахын тула ажалай эрхэ байдалые hайжаруулха, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, салин хүлhые нэмээхэ хэрэгтэй. Тиигэбэл хүнүүд тогтон хүдэлхэл байха,— гэжэ бригадир М. А. Сотников хэлээ бэлэй.

Үнэхөөрөө заводой баригдаhанhаа хойшо эндэхи түхеэрэлгэнүүд шэнэлэгдэжэ hэлгэгдээгүй. Халуун газарта хүдэлhэнэй түлөө хүдэлмэришэдтэ нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэжэ байгаашье hаань, салин хүлhэниинь бусад цехүүдэйхиhээ дээшэ бэшэ юм. Хэрбээ эдэ нэмэлтэ түлбэри болюулаа hаа, ондоо цехүүдэйхиhээ hураггүй бага салинтай байха жэшээтэй. Тиимэhээ залуушуул эндэ тогтон хүдэлхэ дурагүй байна бшуу. Эндэ ажаллаhан хүдэлмэришэд наhанайнгаа амаралтада эртэ гараха эрхэтэй. Тиихэдээ халуун пеэшэнэй хажууда түмэршэ дарханаар хүдэлhэн хүн иимэ эрхэдэ хүртэдэг. Жэшээлхэдэ, эхэнэрнүүд —45, эрэшүүл —50 наhатай болоходоо пенсидэ гарана. Энээн дээрэhээ олонхи хүдэлмэришэд эндэ ажаллана гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Прессээр хэб даралгын участогта гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг байна. Мүн бусад участогуудта эхэнэрнүүд үсөөн бэшэ юм. Эдэ газарнуудаар ябажа хараад байхадаа, тэдэнэр эндэ ажаллаха ёhогүй гэжэ hанаа hэм. «Пенсидэ эртэ гарахын, горитой салин абахын тула эндэ хүдэлнэб» гэжэ нэгэ эхэнэрэй хэлэhые, шудхалгын цехүүдтэ мүн лэ олон эхэнэрнүүд ажаллана гэжэ hанахадаа, урмаа алдахаар байгаа бэлэй.

Д. АМОГОЛОНОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хүдэлмэришэн Г. М. Михайлова; бригадир М. А. Сотников; (зүүн гарhаа) Л. А. Тараканская, З. П. Пискачева.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

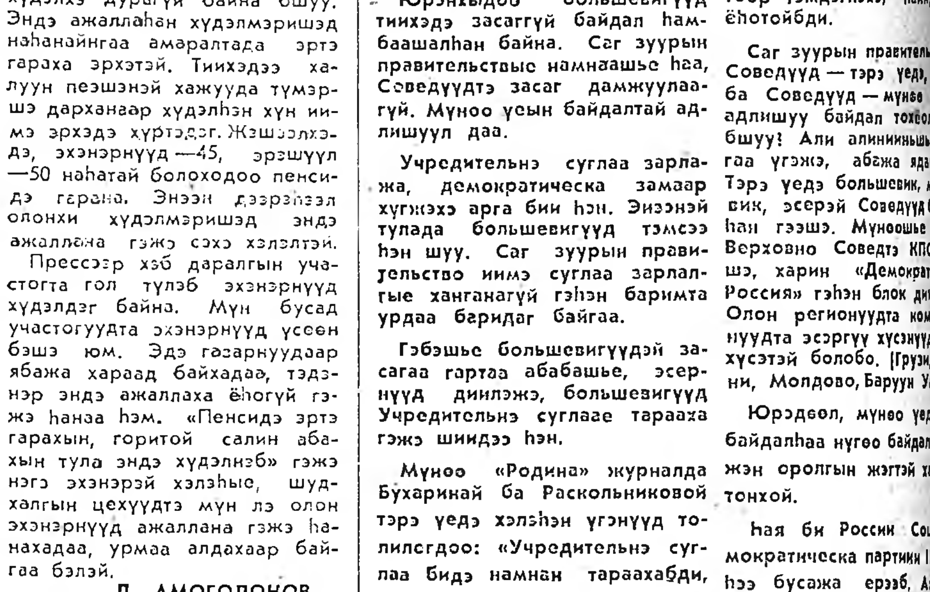

АЛДУУ БЭШЭ, АРАДАЙ hАЙНДЭР

— Эрдэмтэд-обществоведүүд, журналистнууд Октябриин революци тухай арсалдаата хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлhээр.

Революци хадаа обществын хүгжэлтын гуримаар, хуулита ёhоор мүндэлхэ ёhотой байгаа гээд hананаб. Гэбэшье эндэ нэгэ зүрюу баримта бии. Тэрэ үеын Росси өөрынгөө социально-экономическа ба политическэ байдалаар социализм байгуулгада бэлэн бэшэ байгаа. Энээн тухай хэблэлэй хуудаhануудта нилээн хэлсэгдэдэг, энэ хадаа зүб хараа гэжэ бододогби.

Социализм байгуулхын тула уридлан тааруу эрхэ нүхэсэл байгуулха гээшэ манай гол зорилго гэжэ В. И. Ленин тоолодог байгаа ха. Тэд Сталин, мүн тэрээндэ дүтэ зон Лениние ойлгоогүй гү, али ойлгохые hэдээгүй, тиин уридлан бэелүүлэгдэhэн эрхэ нүхэс[...]гүйгөөр, саг дары социал[...] байгуулхые hэдээ. Энээ[...] уламжалан социализм т[...] В. И. Ленинэй хараа бод[...] загайруулагдаhан гэжэ то[...]моор.

Октябриин hайндэр тухай [...]лэбэл, хүгжэнги эрэд бү[...] үндэhэ яhатан бүхэн өөры[...] үнгэрhэн үе сагта, мүнөө ү[...] ба ерээдүйдэ хүндэтэйгөөр [...] даха зэргэтэй гэжэ hана[...] Тэрэ тоодо ооhэдынгөө нац[...]нальна hайндэрнүүдтэ. Ти[...] hэн үеын хэдышье алдуу [...] дүүтэй, хохидолто хойшо[...]той байгаашье hаа, Октяб[...] хадаа СССР-эй арадуудай на[...]циональна hайндэр гэжэ [...]дынхяараа тоолохо ёhото[...]ди.

Н. Ф. БОГДАНОВ,
ВСТИ-гэй багша.

1917 оной октябрь hарада Россида революци бэшэ, харин урбалта болоо hэн гэжэ би тоолодогби. Гушадахи он болотор түүхын совет литература, Бага совет энциклопеди соо иимээр нэрлэгдэhэн байдаг. Политическэ партинуудай нэгэнэй сэрэгэй бүридхэлнүүд энээниие бэелүүлhэн юм.

Юрэнхыдоо большевигүүд тиихэдэ засаггүй байдал hамбаашалhан байна. Саг зуурын правительствые намнаашье hаа, Соведүүдтэ засаг дамжуулаагүй. Мүноо үеын байдалтай адлишуул даа.

Учредительнэ суглаа зарлажа, демократическа замаар хүгжэхэ арга бии hэн. Энээнэй тулада большевигүүд тэмсээ hэн шуу. Саг зуурын правительство иимэ суглаа зарлалтые хангаанагүй гэhэн баримта урдаа барьдаг байгаа.

Гэбэшье большевигүүдэй засагаа гартаа абабашье, эсэрнүүд диилэжэ, большевигүүд Учредительнэ суглаае тарааха гэжэ шиидээ hэн.

Мүноо «Родина» журналда Бухаринай ба Раскольниковой тэрэ үедэ хэлэhэн үгэнүүд толилогдоо: «Учредительнэ суглаа бидэ намнан тараахабди, граждан дайн ба алалга, хюдалган болохс».

Большевигүүд сэрэгшэд-интернационалистнуудые хабаадуулан, шуhата дайлалдаа эмхидхэhэн, пролетариадай [...]татурые бүрин түгэ[...] hэн байна. Ороной ди[...] хүн зон энээндэ хабаа[...]

Минии hанамжаар, Ро[...] түүхэдэ февральска рев[...] илангаяа шухаг. Тиимэhээ [...]тын 8-ниие (хуушан кале[...]ряар энэл сагта февралин[...] волюци болоhон шуу[...] тоор тэмдэглэхэ, hайнд[...] ёhотойбди.

Саг зуурын правительств[...] Соведүүд — тэрэ үедэ, па[...] ба Соведүүд — мүнөө үед[...] адлишуу байдал тохёолдо[...] бшуу! Али алинииньшье за[...]гаа үгэжэ, абажа ядаша[...] Тэрэ үедэ большевик, мен[...]вик, эсерэй Соведүүд бии б[...] hан гээшэ. Мүноошье Росс[...] Верховно Соведтэ КПСС б[...]шэ, харин «Демократичес[...] Россия» гэhэн блок диил[...] Олон регионуудта комму[...]нуудта эсэргүү хүсэнүүд бү[...] хүсэтэй болобо. (Грузи, Ар[...]ни, Молдово, Баруун Украин[...]

Юрэдөөл, мүнөо үедэ [...] байдалhаа нүгөө байдалда [...]жэн оролгын жэгтэй хаhа [...] тонхой.

hая би Россин Социал-де[...]мократическа партиин II съезд[...]hээ бусажа ерээб. Англ[...] хараа бодолнууд бүри бат[...] гэхэ байнаб.

Е. КИСЛО[...]
социал-демократическ[...]
бүлгэмэй гэшүүн[...]

Барилгын талмайнууд дээрэ

«АМИЛХАШЬЕ СҮЛӨӨГҮЙБ»

Түгнын шулуун нүүрhэнэй уурхайн барилга дээрэ өөhэд өөhэдынгөө коллективүүдтэ мэдээжэ, бэрхэ хүнүүд олон юм. Хэдэн арбаад мянган ажаhуугшадтай Сагаан-Нуур hууринда хүршэ Туваhаа гэр бүлөөрөө З. А. Полубогатырева нүүжэ ерээ бэлэй. Энэ хүн тухай hайшаалай үгэнүүдые хэлэмээр юм.

Территориально - барилгын «Бурятстрой» нэгэдэлэй 28-дахи ПМК-гай hая эмхидхэгдээд, ажал ябуулгаяа эхилжэ байхада, диспетчерэй тушаалда ямар хүниие томилхо тухай хөөрэлдөөн болоо hэн. Барилгын начальник А. В. Битуев эндэ хүдэлдэг эхэнэрнүүдhээ эгээл hонор бэрхыень томилхо гэжэ шиидээд, удаан нарибшалан шэлэhэн ха. Тиин Зинаида Александровна энэ тушаалда эгээл тааараха гэжэ тон зүб тодорхойлhон юм.

...Диспетчерскэ соо hуунабди. Зинаида Александровна нэгэ гартаа телефоной трубка баринхай, нүгөө гартаараа саарhан дээрэ юрэнхы схемэ зурана. Иигэжэ бодолоо тон тодо болгохые hэдэнэ бшуу. Трубкаяа табихатайгаа сасуу үүдэн нээгдэжэ, ... хабтархан шииргэ хүн ороод ерэбэ. Улаан-Үдэhөө түмэр-бетон хабтагайнуудые асарhан жолоошонби, гэнэ. Зинаида Александровна ажалайнгаа үедэ олон үгэгүй. Тоб ябб байса хэрэгээ бүтээдэг зантай. Хэлээ дэлгэхэ, шашаха болсо hаа, өөрыгөөшье, бусадыеьшье hаатуулха, зэбсоохо болохо бшуу.

— Хабтагай буулгахада зүбшөөл үгыт,— гэбэ жолоошон.

— Товарно - транспортна документнүүдээ харуулагты.

КамАЗ-ай жолоошоной документнүүдээ hарбайхадань, диспетчер абаhаар ажаглалта хэбэ.

— 14 тонно ашаа зөөхэ аргатай автомашинада юундэ оройдоо 7 тонно ашаабта? Тэн хахадыень...

Жолоошон өөрыгөө сагааруулха баримтагүй hэн тула үг-маг гээд, мүрөө хабшаад зогсобо.

Иигээд лэ энэ хөөрэлдөөн дүүрэбэ ха гээд хажуу тээhээ хаража зогсоhон хүн ойлгожо магад hэн. Тэд Зинаида Александровна «Бурятстрой» нэгэдэлдэ үглөөдэрынь хүдэлмэриин графигай хэр бэелүүлэгдэжэ байhан тухай соносхоходоо, диспетчерскэ бүлэгтэ ажаглалта хэбэ: «Автомашинада ашаанай тээгдэжэ байхада, хиналтаяа бү мартыт. Хахад хуухад ашаа тээгээд, энэ холо руу гүйлгэлдэнэ».

Ямаршье сагта Зинаида Александровна hуурин соогоо булташhаа эртэ ажалдаа ерэдэг. Үглөөгүүр лэ диспетчерэй илангаяа сүлөөгүй хаhань бшуу. «Амилхашье сүлөөгүйб», —гээд тэрэ үе-үе болоод шоглодог зантай.

— Тэд энэ шогни зүбтэйл юм. Ямар материал хайшаань абаашахаб, ямар объектнүүд дээрэ ажал аалиданаб гэхэ мэтэ асуудалнуудые намгүйгөөр хэн мэдэхэб?— гэжэ тэрэ хэлээ бэлэй.

Амар бэшэ үүргээ диспетчер гүйсэд ойлгоно ха юм. Энэнь эгээл сэнтэй.

М. БОЛОНЕВ,
манай штатнабэшэ корр.
Муя-Шэбэрэй район.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

«Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Захааминай нүүдэл оньhожоруулагдамал колонныы коллектив байгша оной эхинhээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа сүм бэелүүлээд, Агууехэ Октябриин hайндэрые ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаба. Жэшээлхэдэ гол подрядаар, өөhэдынгөө хүсөөр барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдые хэхэ түсэбүүдээ холо үлүүлhэн байха юм.

Барилга - хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ жэлэй түсэб 51,7 мянган түхэригөөр үлүүлээ бшуу.

Байгша оной түсэбэй ёhоор колонныын коллектив 80 булын байха байрын гэрэй нэгэ блок, «Нуд» түхеэрэлгын дүрбэдэхи ээлжээниие, 465 гектар газарай хүрьhыень hайжаруулха хүдэлмэри хэхэ түсэбтэй юм. Тиин байрын гэрэй 40 квартира ашаглалгада тушаажа, 467 гектар газарай хүрьhыень hайжаруулха хүдэлмэри хэжэ, «Нуд» түхеэрэлгэ хабсаргажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ ха юм.

Колонныын түйлаhан амжалтада бүхы бригаданууд горитой хубитаяа оруулаа. Шулуушан Иван Васильевич Никитин, шт[...]катур-шэрдэгшэ Андрей Степанович Мельников, жолоош[...] Петр Николаевич Шпис, га[...]нууршан Сергей Иванович Мо[...]сквитин болон бусад үрэ бү[...]тээсэтэйгээр хүдэлжэ, социал[...] мүрысөөндэ шалгаржа гар[...]

Н. ДОРЖИЕВА.

Публицистикэ

ДЭМБЭРЭЛТЭЙ БАЙГ ЛЭ ДЭЛГҮҮРЭЙ ЭКОНОМИКО

...гай хатуу шэрүүн, хайра гамгүй дарлалгаhөө сүлөөлhэн Агуу Октябриин ...илан мандаhаар эгсэ 73 жэлэй ой гүй...най эгээлэй хүнэй юрэ наhантай тэнтэй ... Зүгөөр хубисхалай далан гурбан жэл ...гоор, баатаршалгаар, хубилалта, дабшалтаар билтарма баян байгаа юм. Үнгэрhэн саг үнэхөөрөө хурга даража тоолошо...ад, адли бэшэ, дабагдашагүй дабаан ... Тэд ажана жаргалтай ажаhуухын түлөө тэмсэгшэ арад зомнай эдэ бүхы ...эйшье hаань, гаталжа энэ үе хүрэ... ерэбэ гээшэ.

...гурбан жэл соо жаргалта байдалай ...hэн араднай хараалhан зорилгодоо ...ойртоо гү? Энээндэ тодорхой харюу ...лэн үнгэрhэн табан жэл соо хэгдээ. ...шэнэдхэлгын энэ табан жэлдэ дэлгүү...микын хараа шугам али бүхы талаhаа ...жэ, мүлигдэжэ, сэбэрлэгдэжэ, бодото ...үүлэгдэхээр бүхэли ехэ программа ...зохёогдоо.

...рдандаа хамтын хүсэндэ гол анхаралаа ... hаа, мүнөө энэмнай ашаяа харюулнатай байна гэжэ мэдэрээд, хүн бүхэнэй ...барие дүүрэнээр элирүүлхэ зорилго ...ба бшуу. Энэнь, нэгэдэхеэр, хүн бүхэнэй шадабарие, бэлиг мэргэжэлые нэгэн ...hээ арсаhан алхам мүн. Тогтоогдо...най алба хаагшад, хүдэлмэришэд, мэр...мүнөөшье тодорхой дүн түйланшьегүй...лжа, хоолойгоо тэжээхээр түлбэри абаhа. Иимэ гуримай заншаад байхадань, ...хүсэл шадабаряа гарганшьегүй үдэр ...олошоржо, оронойнай экономико...хон хохидол ушаруулаа. Мүнөө энэ ...элирүүлжэ, эхигүй ехээр шүүмжэлнэ...найшье зүб. Алдуу эндүүhээ hургаал ...байдалаа шэнэлэн hайжаруулхамнай бэр...юм.

..., мүнөө аяар далан гурбан жэлэй үнгэ...дэ, гансашье республикадамнай бэшэ, ...доторнай ямар шахардуу байдал то... байна гээшэб? Харахадашье, досоогоо ...е хүндэхэн даа. Газетэ дэлгэжэ уншавизор хаража, радио шагнахадашье, ..., үгыржэ байнабди, магазинуудта ху...баха эд бараан үгы» гэлсэжэ, хүн зо...hөө байха үглөөдэрэйнгөөшье бай...жэ ядаhан сошордомо мэдүүлгэнүүд ...рхэ сэдьхэлые улам хүндүүлхэй бол...н тухай асуудалые СССР-эй болон ...арадай депутадууд сесси дээрээ та...зүбшэнэ. Хүнүүд hаядаа hайн хуби...й болохые найдангяар хүлеэнэ. Арад ...сэдьхэлэй гүн соо этигэлэй, багахан...дэрэл бии байна. Энэл hайн. Олоной ...этигэлэй халуун ошоной үшөө бадар...саг та магад үрдижэ, ехэ юумэ хэжэ, ...лалта бэелүүлжэ болохолди.

...днай hанана ёhотой. Фашис булимта...бута сохихо үхэлтэ дайнай жэлнүүдтэ ...най хэзээдэшье илалта түйлахаар этигэ.... Иимэ найдалтай, одоол этигэлэй мү...

хэшэгүй ошо сэдьхэлдээ бадаруулhандаал, дайгаа илалтаар түгэсхөө гээшэл даа.

Дэмбэрэлтэй баян ажабайдалда асарха дэлгүүрэй экономикын холын хараатай программа соо hонирхомоор юумэн олон. Юрэдөө, эндэ бултыень абаадшье яахабибди. Энэмнай арбаншье статья соо тайлбарилаа hаа, багтахагүй. Эхинhээ зоной ажаhуудалда зорюулжа бэшэhэн хадаа тэрэл замаараа, социальна талыень абажа харуябди.

Экономическа шэнэ гуримда шэлжэн ороходомнай арга шадабаритай, өөрын тодорхой зорилготой хүн бүхэн гэр бүлөөрөө гү, али түрэлхидөөрөө, дүтынгөө танилнуудтай хэлсэжэ, кооператив эмхидхэхэ, магазин, ресторанай бодото эзэниинь болохо гү, али өөрын багахан предприятишье байгуулха дүүрэн аргатай болобо. Хүдөө нютагуудта ажаhуугшаднай колхоз, совхоздоо гү, али арендна харилсаанай коллективтэ, фермерэй, таряашанай ажахыда хүдэлмэрилхэеэ өөhэдөө шэлэхэ эрхэтэй. Энэмнай хүлеэгдээгүй юумэн. Тобшолбол, hайнаар бодомжолжо ажалладаг, эмхитэй, гуримтай, нарин нягта, харюусалгатай хүнүүд лэ өөрынгөө зөөри хогшолые улам үргэдхэхэ, элбэгжүүлхэ, бүри олзотохо аргатай болохонь. Энэмнай hайн гү, али муу гү? Зэргэсүүлхэдэ, hайн талань булина. Жэшээлбэл, эндэ үмсын, хубиин хэрэг дэлгэрхэнь ааб даа. Тэд олзо тээшэ тэгүүлэгшэд гансашье өөрынгөө эрилтэ хэрэглэмжые хангаад байхагүй, продукци заабол ехээр, hайн шанартайгаар, наймаанай таг дээрэ тооhо суглуулжа удаан хэбтэхэгүйгөөр үйлэдбэрилхые оролдохо бшуу. Энэл замаар дабшахадамнай, бүхы юумэн элбэгжэхэ болоо гээшэл даа.

Энээндэ жэшээ болохоор баримта захаhаа. Арендна харилсаагаар ажаллажа байhан хонишодоймнай амжалта бэлээр түйлагдаагүй. Жэлэй эсэсэй тоосоогоор бад байса бамбагарханаар лэ түлбэри абахадань, хонишонhоо олзотой хүн үгы гэжэ хэлэхэ дуратайшуул олон. Үнэндөө жэлэй эсэсэй дүнгөөр гэр бүлөөрөө 15—20 мянган түхэриг мүнгэ абахын түлөө хонишон ямар ехэ ажал хэнэб даа. Хүйтэн, халуун гэнгүй эдэнэр жэлэй дүрбэн сагые hэтэ бар хүсөөрөө ажаллажа гараа. Юрэдөө, улынгаа хара хүлhөөр, уушхенайнгаа сагаан хөөhөөр олоhон олзонь энэл даа. Илангаяа мүнөө үедэ, бага хүсэтэй соморхон машина, техникын хомор сагта арендатор, фермернүүдэй олзотохонь амар бэшэ. Эндэ арендатор болохо дуратайшуулые айлгаха, хүсэлыень мүхөөхые оролдоногүйб. Харин иимэ гуримаар өөрынгөө арга шадабарие hайн мэдэhэн, урдаа тодорхой хараа зорилготойшуул лэ ажаллаhай гэхэ байнаб. Ушарынь хадаа үнгэрhэн жэлнүүдтэ нилээд олон hайн онол аргануудые хүсөөр «нэбтэрүүлдэг» байhан дутагдалhаа уламжалан, hайн аша үрыень элирүүлжэ харанshьегүйгөөр орхижо мартаhан байхабди. Тиимэhээ энэ удаа урдамнай дутагдал бү дабтагдаhай гэхээр лэ! Энээн тухай дүршэлөөр баян Баргажанай суута хонишодшье, хэдата Аха, Түнхэнэй адуушадшье, амжалта түгэс Яруунэ, Захааминай үхэршэдшье, баян ургасаараа магтаалтай Хэжэнгэ, Кабанскын таряашадшье хэлсэдэг болонхой.

Ажал хэжэ амаа тоhодохо гэhэн арадай үгэ одоол мүнөө таарамжатай hуурияа олохонь. Арга шадабариингаа хүсөөр, ажалша бүхэриг байhааран олзо ехээр оложо, социально-соёлой, ажаhуудалайнгаа али бүхы хэрэглэмжые хүсэд дүүрэнээр хангаhан зоноймнай дунда бэедээ зоболонгүйгөөр, хүнэй хүзүүн дээрэ хубхэгэр ехэ мүнгэ зөөри суглуулагшаднай үсөөржэ, хашагдаhаар, түригдэhөөр үгы болохо байhандань найданабди.

Гүрэн түрэмнай булта шадабаритайшуул, бар хүсэнэй ажалда булигдахагүй хүнүүд гэхын аргагүй. Эндэмнай үлбэр бэетэй, үндэр наhатай үбгэд, хүгшэд, үхибүүд, үри хүүгэдээр үнэр баян айл бүлэ олон ааб даа. Тэд эдэнэртэ хамаhаа ехэ анхарал хандуулагдаха байhандань, этигэнэбди. Нэн түрүүлэн ойрын жэлнүүдтэ үлбэр бэетэй, үндэр, наhатайшуулай тэдхэмжэ пенсиин хэмжээн дээшэлхэ. Общественэй ерээдүйн халаан — оюутадайшье стипенди нэмэгдэхэнь. Олон үри хүүгэдтэй айл бүлэдэ, эхэнүүдтэ үгтэдэг түлбэришье урдынхиhаа ехэ болохонь. Тэд мүнгэн hангай элбэгжэхэдэ, энээгээрээ худалдажа абаха эд хэрэгсэл элбэгжэхэ гү?

Даб дээрэ хүсэд хангагдахань хүшэрхэн ха. Илангаяа эд хэрэгсэлэй хомор байhан мүнөө сагта бии байhанаа тон наринаар нормо тогтоожо хубаарилха болоно. Тэд энэмнай үни үргэлжэлхэгүй. Эд бараанай элбэгжэхэдэ, усадхагдаха ёhотой. Иимэ арга хэрэглээгүй hаа, дэлгүүрэй экономико дабшалтынгаа замда гаража бирахагүйл даа.

Асари ехэ энэ хубилалтын зүндөө болохогүйнь мэдээжэ. Зүгөөр эндэ нэн түрүүлэн Соведүүдтэ ехэ эрхэ түлөөлэлгэ үгтэнэ. Эдэ бүхы программын имагтал Соведүүдэй хүтэлбэри, нарин хиналта, дэмжэлгэ, түшэг тулгуури дээрэ бэелүүлэгдэхэ байhаниинь ойлгосотой. Тиимэhээ Соведүүд мүнөө засагай бодото эзэн болоhоноо ойлгожо, бүри 1917 оной Агуу Октябриин хубисхалай үедэ мүндэлhэн «Бүхы засаг Соведүүдтэ!» гэhэн уряагаа бүри дээрэ үргэн ябаха эрхэтэйл.

Дэлгүүрэй экономико өөрөө бэелүүлэгдэхэ бэлэн зүйл бэшэ. Эндэ хүн бүхэнэй эдэбхитэй хубитань, арга шадабаринь, бэлиг мэргэжэлынь хэрэгтэй.

Урдынхидал, захиран-зонхилхо сагтал адли засагай зургаануудай аша туhаар журам hайжаруулха гээшэ баhал таарахагүй. Хэрбээ бүхы орон дотороо демократи үргэдхэжэ, улам гүнзэгырүүлэн, дэлгэрүүлжэ байhан аад, хуушанайнгаа аргада тэхэрилтэй гү? Үгыл даа. Эндэ арад зоноймнай, ажалшан хүнүүдэймнай hэшхэлhээ бүхы журам hайжаруулагдаха гээд хүлеэнэбди. Мүнөө хүн бүхэн муугаа хүндэ тохонгүй, өөрынгөө ябадалые өөрөө зүбөөр сэгнэжэ, журамаа hайжаруулха нангин үүлгатай гээд сэхэ заахаар.

Мүнөө хүн бүхэнэй өөрынгөө хэжэ байhан ажалда сэгнэлтэ үгэжэ, журамаа hайжаруулжа жэшээ харуулхые оролдоогүй hаань, дэлгүүрэй экономико байдалыень заhажа hайжаруулхагүйл. хүндэтэ нүхэд!

Владимир ЖИГЖИТОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

Би Баргажанай аймагай Хилгана гэжэ нютагта түрэhэн хүм. Тойроод талэ газар нэмжыдэг. Таламнай уhа шиигээр дуталдадаг юм. Тиимэhээ бүри урдань Онёо голhоо ханааб татажа, нютагайхидни уhатай болоhон байгаа. Хэмэл горхон тухайгаа үбгэ эсэгэнэрнай дуушье зохёоhон байха:

Халуун наранда
гандахашгүй
Ханаабаар татаатай
Хилганамнай.
Хамтын хэлэндэ
гажархашгүй,
Өөртэм хайратай амараг
юм.
Улаанхан наранда
гандахашгүй
Уhаараа залаатай
Хилганамнай.
Уладай хэлэндэ
гажархашгүй
Өөртэм хайратай амараг
юм.

Гушаад онуудаар ямаршье гэм зэмэгүй олон зон түшаагдажа, нютагаа бусаагүй. Бадаг бүхэнэй hүүлшын хоёр мүрнүүд иимэ зондол зорюулагданхай ха гэжэ тухайлагшаб.

Үбгэ эсэгэмни яhала шадалтай хүн байhан юм. Тэрэ сагай заншалаар, ехэ хүбүүгээ дасанда үгэжэ, лама болгоо hэн. Дунда хүбүүниинь хасагай hургуулида hураад, хожомынь сэрэгэй хүн болоhон юм. Абгынгаа ямар аргаар, юун дээрэhээ хасаг болоhыень би мүнөө болотор мэдэдэггүйб. Одхон хүбүүн — миниии эсэгэ урданай заншалаар гэртэхинээрээ үлөө hааб даа. Үбгэ эсэгэмни наhа бараха дээрээ зөөриеэ хубаагаа hэн. Зүгөөр одхон хүбүүндээ юушье үгөөгүй юм. Тиигэжэ миниии эсэгэ хубисхалай болоходо, үгытэйшүүлэй тоодо оролсоо. Хожомынь колхозуудай тогтоогдоходо, түрүүлэгшээр нэгэ хирэ хүдэлhэншье байха. «Мелиоратор» гэжэ колхоз hэн.

Бага наhамни тоонто нютагайнгаа торголиг ногоон тала дайдада гашуудал зоболон мэдэнгүйгөөр үнгэрөө. Түрэл хизаарайнгаа ой модоор, хада уулаар, гол нуурнуудаар гайхан омогорхожо үдэнэнөө hанагшаб. Багаhаамни хойшо нютагаймни сэлмэг шарай сэдьхэлыемни ходо хүлгүүлжэ, hайхан үзэгдэл мэтээр ойндомни хадуугданхай. Эхэ, эсэгэймни харилсадаг улад зон мүн лэ арюун сэбэрээр hанагдадаг hэн. Он жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, олон юумэ зүб ойлгодог болоходоо, сэдьхэлни аргагүй гашуудаа бэлэй. Ажабайдалнай гансал сэбэр hайхан үзэгдэл бэшэ, харин хара хуурмаг зүйлнүүдhээ бүри дэлсэдэг юм гэжэ зүрхэеэ зэбэрүүлэн мэдэхэ болоо hэм.

Зүгөөр унаган наhамни hайхан үзэгдэл мэтээр нюдэнэймни урда харагдаhаар. Эгээл түрүүшынгээ зурагые «Тоонто» гэжэ нэрлэhэмни гүнзэгы удхатай. Нарай үхибүүгээ үбэр дээрээ тэбэреэд hууhан эхэнэр... Эдлэhэн наhанаймни үүлэгүй сэлмэг түрүүшын үдэрнүүд... Үхибүүн хаhадаа адли, бүхы наhамни зоболонгүй hайн байhай даа гэжэ ходо шэбшэдэг hэм.

«Булжамуур», «Түрэл гуламта» гэжэ зурагуудни үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Энэ ушар зохёохы замаймни зүб шэглэлтэй байhые гэршэлбэ. Буряад арадайнгаа үрөөлтэ табисуурые, түрэл байгаалиингаа мүнхэ ногоон шарайе магтаигүй яахабиб даа.

ҮГ ГАРБАЛАА hАНАЖА ЯБАЯЛ...

...Хүжэ ногоон добуунай оройдо хүбүүхэн огторгой гэтэн hууна. Энэ үедэ оёоргүй сэнхир огторгойдо булжамууд дэгдэжэ ,урин дуугаар жэргэнхэй. Шубуухайч аялга шагнаhан хүбүүхэн hайхан бодолдо эзэлэгдэнхэй. Саана, ара талада, мүнгэн дэьээтэй орьёлнууд дабхасанхай. Тэдэнэй hэжүүртэ унагатай гүүнэй бэлшэхэ харагдана. Эртын жэргэмэлэй орон нютаг... Энээн тухай «Гэсэр» соошье хэлэгдэдэг. Аалин намдуу энэ үглөөгүүр буряад хүбүүхэн юун тухай бодомжолхо ёhотой гээшэб? Аба, эжынгээ жэргэмэлтэ hайхан дайдада жаргалтай тэнюун ажаhууhайб гэжэ шэбшэhэниинь лабтай. «Булжамуур» гэжэ зурагай философско удха иимэ.

«Түрэл гуламта»... Найман ханатай hэеы гэрэй дэргэдэхи хабтагай дал доро зууха гэхэ юм гү, набтархан пеэшэнэй хоолойhоо сиибэгэр утаан агаарта дэгдэнэ. Шэрэм дээрэхи тогоон соохи шүлэ хүгшэн шанагаар худхана. hэеы гэрэй ойро нэгэ эхэнэр hуугаад, сүлөөгүй арhа элдэнэ. hэеы гэрэй арада мори тэргэтэй зон саашалжа ябана. Буряад арадай хэр угай юрын байдал зураглагданхай.

«Үбгэ эсэгын захяа» гэжэ нэрлэhэн зурагаа hаяхан дүүргээб. Уужам талын үбсүүн дээрэ хүбүүхэн дээшээ хараад хэбтэнэ. Ойронь буурал үбгэн харагдана. Тэдэнэй арада олон гэшүүhэ мүшэртэй модон зурагданхай байна. Энэ модон юрэ эндэ зурагдаагүй юм. Тэрэнэй олон тоото мүшэрнүүд буряад арадай үг гарбал hануулна. Үни холын сагhаа эхилжэ, угаа залгамжалан, элинсэгүүдээ hанан дурсажа ябаха гээшэ нангин хэрэг гэжэ хүн бүхэмнай ойлгохо ёhотой. Аяар саана, нюдэнэй үзүүртэ, адуун hүрэг бэлшэжэ ябана. Бүри арада сэhан малгайтай мундарганууд жэрылдэнхэй. Сагаан саhан орьёлнууд, сагаан буурал үбгэн... Эндэ зурагай философско тайлбари «булаатай». Мянган жэлнүүдэй зэрэлгээн соогуур манда хүрэжэ ерэhэн мүнхэ орьёлнууд, ута наhа эдлэhэн сагаан үбгэн гэгшэд ажабайдалай хара, сагаачние гэнсата илгаруулдаг болоhон сэсэн мэргэшүүл мэтээр үзэгдэхэ ёhотой. Байгаалиин амисхаалые hонороор шагнаархан, сэсэн үбгэн аша хүбүүндээ гэрээд үгэ болохо hүүлшынгээ захяа хэлэнэ. Энэ захяагайнь гүнзэгы сэсэн байхань дамжаггүй. Сагаан үбгэн хадаа үнгэрhэн сагай хүн, харин аша хүбүүн ерээдүй сагые түлөөлнэ. Тэд мүнөө сагнай юундэ гэршэлэгдээгүй хаб гэмээр. Ябажа байгаа сагые хүбүүнэй эсэгэ — сагаан үбгэнэй хүбүүн гэошэлхэ зэргэтэй байгаа. Зүгөөр... мүнөөдэр нангин мүнхэ зүйл хаанашье hаа үлэнхэй аал? Тиимэhээл зураг дээрэ хүбүүнэй эсэгэдэ гуури олдоогүй. Ажабайдал амгалан hайн болохо зэргэтэй гэжэ бата найдаhан сагаан үбгэн аша хүбүүндээ захяагаа хэлэнэ.

Мүнөө — хүлгөөтэй саг. Мүнхэ ногоон байгаалидаа, түрэл арадайнгаа ёhо заншалда түшэглэн ажаhууха гэhэнhээ ондоо сэсэн мэргэн хүсэл эрмэлзэл байхагүй. Нютагаймни хоймор талада Тэнги гэжэ нуур бии юм. Энэ нэрэ тэнгис гэжэ үгэтэй түрэл. Харин тэрэ үгэhөө Чингис гэжэ нэрэ гаранхай бээз. Үг гарбалаа мартангүй, элинсэгүүдэйнгээ нэрые ходо дурсажа, наhанайнгаа хэрэг эрхилжэ ябахаб гэжэ найдагшаб. Хүн бүхэмнай тиигэг лэ даа.

С. РИНЧИНОВ,
РСФСР-эй габьяата уран зураашан, Буряадай Гүрэнэй шангай лауреат.

ветерануудай соведэй түрүүлэгшын орлогшоор hунгагданхайб. Гадна түрэл 1073-дахи артиллерийскэ полкынгоо ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ хүм. Мүнөө мэндэ ябаhан, сүг дайлалдаhан нүхэдөө бэдэрхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа байдагбди.

Гэр бүлэмни иимэ. Нүхэрни — Хандажаб Галдановна багша мэргэжэлтэй юм. Бидэ нэгэ басагатай, хоёр хүбүүтэйбди. Цырмамнай ПВО-гой Академидэ инженерээр хүдэлдэг юм. Самбуу хүбүүмнай полковник зэргэтэй, Москвада сэрэгэй академидэ багшалдаг. Батамнай Патоной нэрэмжэтэ электро-гагнуурай институдай инженер-конструктор юм.

Асуудал: Буряадаа ерэhэн зорилготнай ямар бэ?

Харюу: Бүлгэмэйнгөө хэрэгээр ерэнхэйб. Нэн түрүүн бүлгэм тухайгаа эндэхи зондо дуулгаха ёhотойб.

«Буряад соёлой бүлгэмдэ» мүнөө дээрээ табяад хүн хамтаранхай юм. Бүлгэмэй зорил-

ЭДЫ ХОЛО ТААШЬЕ hАА...

...дэбисхэр дээрэ ...нэй-национальна ...газаа тээ, али ...алтагүй эрхэтэдэй ...талаар сүлөөтэ ...» Хуули байг...лиин 26-да абтаа ...гулиие хүтэлбэри ...нада ажаhуудаг ...Киев хотодо 1989 ...гдэhэн респуб...лой түбэй бүри... боложо оропон ...эй түрүүлэгшэ ...доржиев hаяхан ...эржэ, тэрээнтэй ...йгэб. Мэкай хоо...hокорто

...Рабдан Дымбры...түрүүн уншагшад... танилсуулая.

... Цырендоржын ...б, Шэтын обла... талада оршодог ...та түрэhэн хүм. ... сэрэгэй албан..., полковнигой ...оод, амаралтада

...ндэ Томск хотын ... училищида hу... дүүргэжэ, 1943 ..., дайнай түгэ... дээрэ байлдаан...hан байгааб. Дай...тодо дүүргээ бэ...эрнь Белорусси...б, 1950 онhоо Ф. ...н нэрэмжэтэ Ар...академидэ hура... Удаань Ленингра... артиллерийско...дэдэ училищи... жэлэй туршада ...Тиигээд лэ 1974 он...д ябахадаа, запас...юм даа. Алба га...1969 ондо хахад ...Вьетнамда байгааб. ...равительствын зүг...ы хоёр шагналда ...Амаралтада га... политехническэ ...хгалгша инжене...та эрдэмтэ хүдэл... байгша он бо...ееб. Тиигэхэ үе...моавтоматикын ...ын кафедрые ...гошо байгааб. ...политехническэ ин...йнай ба ажалай

го гэхэдэ, буряад арадайнгаа соёлой хүгжэлтэдэ шадаха зэргээрээ туhаламжа үзүүлгэ болоно гээшэ. Тиигэхын тула бидэ юу хэхэ арга шадалтайбибди? Иимэ хэмжээ ябуулганудые хараалангхайбди: Киевтэ, хариин оронуудта үйлэдбэрилэгдэдэг продукциие Буряадта абаашаха асуудалые түргэн шиидхэхэдэнь туhалха, Буряадай соёлой, искусствын болон промышленна зүйлнүүдые ,эд бараа Украинада, Киевтэ асаржа худалдаха хэрэгтэ туhалха, Буряадhаа Украина, Киев ошохо, мүн тэндэhээ наашаа айлшалха экскурсинуудые эмхидхэлгэ, Украинада ажаhуудаг нютагаархидтаа Буряадайнгаа экономическа , социальна, соёлой, түүхын хүгжэлтэ, hүүлэй hонинууд тухай саг соонь хөөрэжэ, дуулгажа байха.

Асуудал: Гол зорилготнай ойлгосотой болобо. Украинада олон буряад ажаhуудаг гэбэт. Тэд тэдэмкай хэды гээшэб!

Харюу: hүүлэй мэдээгээр, Украинада 850 гаран буряадууд тоологдодог. Эдэмкай булта шахуу дээдэ мэргэжэлтэй зон байха. Эндэ заримыень нэрлэхэмни. Харьков хотодо Ширапов Намсарай Ширапович гэр бүлөөрөө ажаhуудаг. Сэрэгэй алба хаагша юм. Монголов Даша Гармаевич, Ехонуров Юрий Иванович, Сахалтуев Радна Филиппович гэгшэдые дурдалтай. Тэдэ булта үндэр тушаалнуудые эзэлдэг зон байха даа.

Адресэнай иимэ: **252103, г. Киев, ул. Неманская, 7. Республиканский культурный центр тюркоязычных народов УССР. Общество бурятской культуры.**

Мүнгэнэй талаар тэдхэмжэ оруулха хүсэлтэй хүнүүдэй эмхи зургаануудай бэшэхэдэ, хубитаяа оруулхада болоно. Иимэ счет нээгдэнхэй юм: **Расчётный счёт № 609472 Печерского отделения Жилсоцбанка г. Киева.**

Д. ДАМБАЕВ
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЛДУУ БЭШЭ, АРАДАЙ hАЙНДЭР

Ленин, Маркс, Энгельсые, Агуу Октябриин хубисхалай илалтые муушалжа, нэрэ hулдыень доошолуулха hэдэлгэтэй заримашуулай hанаашалгые дэмжэхэ хүн үсөөн лэ байха. Хоротой юумэн хохидолтой, хоротойшье байдаг ааб даа. Иимэ hэдэлгэ, аашань илангаяа залуушуулда муугаар нүлөөлжэ магадгүй. Юрэдөө, мүнөө залуушуулнайшье hургуулитай, эрдэмтэй, ухаатай байхал даа.

Зоной дунда иимэ өөдэгүй үгэ хуур тараахын оронда журамаа шангадхаа hаамнай дээрэл hэн ха.

Би ород арадай түлөөлэгшэ гээшэб. Ородууд олоншье гээшэбди. Бүхы ороной нютаг бүхэнөөр таранхай, аха дүүгэй бата холбоотойгоор харилсан ажаhуукабди. Өөрыгөө магтаад яалайбиб. Буряадуудай дунда ажалланаб. Юрэдөө, үндэhэн буряад араднай hайн зон. Маанадаа хүндэлдэгшье ааб даа.

Ородууд муу зон гэжэ хэлэхыень дуулаагүйб. Ород гээшэ сэхэ, сэбэр хүн гэлсэдэг. Энэ сэгнэлтэдэнь баяр хүргэхөөр байдагби. Мүнөө үе сагта эбтэй эетэй, зэргэ оршон ажаhуухаhаа жаргалтай юумэн үгы даа. Иимэ эблэрэлыемнай гансал манай Октябрь асараа, бэлэглээ.

Л. СЕДЫХ,
Ивалгын районой hуралсалай «Байгал» ажахын haалишан.

Очерк

ТҮШЭГЛЭНЭ ШАМДАА, ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Алексей Цырендоржиевич нютагайнгаа шэнжыень hайнаар мэдэдэг болоhон хүн ааб даа. Жэл бүхэн адли байдаггүй. Ямаршье уларилтай жэлдэ намартаа Дээдэ-Үшөөтэй, Цагаата нютагууд тэрээндэ тон адляар үзэгдэдэг, hанагдадаг байха юм. Хубилган шэнэдхэлгын эхи абаhан жэлэй октябрь hарада эдэ нютагуудта ажаhуугшад ахамад агрономоор хүдэлжэ байhан Идамжаповые колхозойнгоо түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар hунгаа hэн.

Энэ залуу хүбүүе ажахынгаа хүтэлбэрилэгшээр hунгахадаа, колхознигуудай тиимэ ехэ алдуу гаргаагүйнь мүнөө элеэр харагдаад байна. Юуб гэхэдэ, тэрэ 1981 ондо Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, түрэл нютагтаа агрономоор, удангүй жэл үнгэрhэн хойно ахамад агрономоор ажаллахадаа, өөрынгөө мэргэжэлые, ухаан бодолоо, хүтэлбэрилхы шадабаряа харуулжа шадаhан байна.

Эгээл тэдэ жэлнүүдтэ Зэдын аймагта ган гасуур боложо, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ бага бэшэ hаад тодхор ушаруулаа. Тиимэ хүшэр хүндэ үедэ Алексей Цырендоржиевич юрын агрономоор хүдэлхэдөө, тогтууритай ургаса абаха хэрэгтэ нилээд оролдолго гаргаhан, хубитаяа оруулhан байха юм. Тэрэнэй оролдолгонь мүнөө дэмы хосороогүй. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз сагай уларилай талаар ямаршье жэлдэ тогтууритай баян ургаса хуряадаг болоо гээшэ.

— Манай колхозой бүхы hалбаринууд арендна подрядай гуримда оруулагданхай. Энэ түрүү онол аргаар хүдэлдэг болоходомнай, ажал хэрэгнай нилээд урагшатай болоо. hү hаалиин фермэнүүдэй, хонишодой бригадануудай — үрэ дүнгүүд яhала дээшэлээ,— гэжэ Алексей Цырендоржиевич хөөрэнэ.

Энэ нүхэрнай ажахыдаа шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ гэжэ оролдожо ябадаг хүн юм. Арендна, гэр бүлын, хамтын подрядай гуримуудые өөhэдтөө нэбтэрүүлжэ, урагшаа яhала урматай алхамуудые хэжэ ябаhан колхоз гэхэдэ, алдуу болохогүй.

— Байгша оной зун олохон гэр бүлэнүүд таряашанай ажахы болоод хүдэлхэ дуратай байhанаа мэдүүлээ hэн. Александр Лубсандэбаевич Балданов иимэ ажахые район дотороо түрүүлэн, хүтэлбэрилжэ эхилhэн байна. Тэрэ өөрынгөө дүү хүбүүд Сергей Александр хоёртоо иимэ ажахы байгуулхадаа, гахайнуудые, хонидые, үнеэдые харууhалха, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса ургуулха газар даажа абаhан байна,— гэжэ нүхэр Идамжапов хэлэнэ.

Эгээл дэлгүүрэй экономикодо орожо байhан үе сагта түрүүлэгшын оролдолгонь, тэрэнэй hанал бодолойнь дэмы хосорхогүйнь эли. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай нютагайнгаа зонтой сүг нэгэл hаналтай, нэгэл бодолтой ажаллажа ябана бшуу.

Колхозой түрүүлэгшэ нютагайнгаа ветерануудта онсо анхарал хандуулдаг байна. Тэдэнэртэ үбhэ тэжээл, талха тарянай зүйл ямаршье ээлжээгүйгөөр үгэдэг, байра байдалыень, гэр гуламтыень заhабарилдаг, түлеэ залhа миинтээр асаруулдаг заншал тогтоонхой юм. Эдэнэрэй пенсидэнь колхоз нэмэри түлбэри түлэдэг болонхой. Эхэ-геройнуудта, олон хүүгэдтэй эхэнэрнүүдтэ баhал иимэрхүү анхарал табигданхай. Олон үхибүүтэй гэр бүлэнэр колхозойнгоо ясли-садта хүүгэдээ миинтээр ябуулна.

Иимэл хүтэлбэрилэгшэтэй байхадаа, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд, Зэдын районой зон А. Ц .Идамжаповые Бүхэсоюзна аграрнигуудай суглаанда Буряад оронии түлөөлхыень эльгээhэн байна бшуу. Энэ ехэ суглаанай делегат болоходоо, нютагайнгаа, аймагайнгаа зоной үндэр этигэл найдалда тэрэ түрэл нютагаа болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ бүхы hанал бодолоо, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэ.

— Барилга хээгүйдэ аргагүй. Буряад ороной түрүүшын эрдэмтэн Доржи Банзаровай нэрэ зүүжэ ябаhан колхоз хадаа ажабайдалаа hайжаруулха hооhон хайшалагдан абтанаг. Байгшашье ондо энэ ашаг олзонь нэгэ миллионhоо үлүү гарахаар хүлеэгдэнэ.

Хубилган шэнэдхэлгын үедэ колхозой түрүүлэгшээр ажаллажа эхилhэн А. Ц. Идамжапов ажалаа шэнэ гуримаар хүртэhыень эндэ хэлэнгүй гарахын аргагүй.

Алексей Цырендоржиевич наhаараа хэды залуушье hаа, намтарынь яhала баян юм. Дээдэ Үшөөтэ нютагта түрэhэн юм. Найман класс дүүргэhэн хойноо үдэшын hургуулида hуража, үнэмшэлгэ абаhан, удаань Буряадай хүдөө ажахын институдай агрономическа факультедтэ заочноор hуража, эрдэмтэ-агроном гэhэн мэргэжэлтэй болоhон байна. Тэрэнэй хани нүхэрынь Галина Дашинимаевна колхоздоо бухгалтераар ажалладаг. Хоёр басагадтай. Гэрэлмаа — Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат hургуулиин 9-дэхи класста hурана. Хоёрдохи Баярмаа басаганиинь Дээдэ-Үшөөтэйнгөө дунда hургуулида hурадаг юм.

Дээдэ-Үшөөтэй нютагай хүбүүн Алексей Идамжаповай бүхы hанал бодолынь колхозоо хайшан гээд бодхоохоб, экономикыень хайшан гээд хүгжөөхэб гэhэн асуудалнуудта зорюулагданхай. Ажахын түб болон Цагаата hууринуудта hүүлэй жэлнүүдтэ хүнүүдэй байха гэрнүүд, малай байранууд олоор баригдажа байнхай. Шэнэ үйлсэнүүд бии болоо. Залуушуул нютагhаа гаража ошохоёо болёо. Иигэжэ шухала ха юм. Нютагай хүбүүд, басагад тоонтоёо hөөргоо бусажа ерэдэг болонхой. Колхознигуудайнгаа ажаhуудал hайжаруулаагүйдэ аргагүй. hүүлэй үедэ зон өөhэдтөө гэрнүүдые олоор бодхооно. Колхоз тэдэнэртэ мүнгэн зөөрөөр, модо шулуугаар, техникээр туhална. Хэн, хаана түрөө hэм, тэндээл буусаяа түхеэрхэ эрхэтэй юм,— гэжэ Алексей Цырендоржиевич хэлэнэ.

Энэ ажахы гүрэндэ бүри hаяхан айхабтар ехэ үри шэритэй байhан юм. Үбhэ тэжээл бэдэржэ, бүхы орон соогуураа ябажа, мал гээшэнь олоороо гарза хохидолдо орохо, ябаха машина, техникэшье байхагүй, мал ажалда, тарян hалбарида хүдэлхэ кадрнуудшье дуталдаха, илангаяа мэргэжэлтэдээр ядалсадаг байhан гээшэ. Мүнөө иимэ байдал эндэ тохёолдохоёо болинхой. Адууhа малай гарзалха ушар хоёр дахин үсөөрөө. Ургасань хоёр дахин дээшэлээ. Мүнөө энэ ажахы таряалангай, сабшалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр хорёод центнер ороhо, гушаад центнер үбhэ хуряадаг болоо.

Үнеэн бүхэнhөө 2500—2700 килограмм hүн hааргдана, хонин бүриhөө 3,5 килограмм эрхилжэ, бага бэшэ амжалтануудые түйлажа ябана. Тэрэнэй урда олоншье, хүшэр хүндэшье дабаанууд хүлеэнэ. Эдэ олон дабаануудые дабаха арга боломжо, шадабари, мэргэжэл тэрээндэ бии.

— Үшөөл олон асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй болоно. Шэнэ клуб барюулха шухала, томо котельнэ ашаглагдаг болоо hаа, олохон гэрнүүдые дулаасуулха аргатай болохо байнабди. Ажалай болон дайнай ветерануудай гэрнүүдыень заhабарилха шухала. Юрэдөөл, олон тоото асуудалнуудые шиидхэхэдэмнай, ажал хэрэгнай бүри урагшатай, бүтэмжэтэй байха ха юм, — гэжэ нүхэр Идамжаповай хэлэhыень марталтай аал?

Ажахын хүтэлбэрилэгшын иимэ hаналда абтахань буруу бэшэ. Эгээл мүнөө үедэ, сагай тад ондоо болоод байхада, колхозой түрүүлэгшын иигэжэ бодохонь баhал зүбтэйл хаш. Алексей Цырендоржиевич нютагайнгаа зондо түшэглэн, саашадаа бүри үндэр амжалтануудые түйлахань дамжаггүй.

Д. ДОНДОКОВ,
манай түсхай корр.

НАЙМААН НАЙМАН ХҮЛТЭЙ

hүүлэй үедэ манай Улаан-Үдын худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүд, эмхинүүд аукционуудые эмхидхэжэ, мүнөө сагта хоморой шухаг болоhон эд бараа худалдадаг болоhыень хотын хүн зон мэдэхэ ёhотой.

Ноябриин 3-да «Текстильщик» соёлой байшан соо «Культхозтовары» розничнэ худалдаа наймаанай нэгэдэл аукцион эмхидхэhэн байна. Тус аукционой «Таврия» автомобиль, «Муравей» мотороллер, Совет-Урда Корейн хамтын үйлэдбэрилэй «Самсунг» видеомагнитофонууд, үнгэтэ телевизорнууд, холодильнигууд, хубсаhа хунар угаадаг «Белка» машинанууд. пылесосууд табигдаhан байха юм.

Аукционие хүтэлбэрилэгшэ В. Карпов ендэр дээрэ тодхогдоhон микрофондо дүтэлжэ, аукционой комисситай, шухала дүримүүдтэйнь танилсуулаад, нэгэ бага оролто үгэ хэлэhэнэй удаа хүдэлмэреэ эхилээ hэн.

Нэн түрүүн «Самсунг» видеомагнитофон табигдаба. Эхин сэнгынь 4000 түхэригтэ байhанаа нэмэгдэ нэмэгдэhээр 5000 болошохо юм. Тиигэhээр түрүүшын видеомагнитофон 5400 түхэриг мүнгөөр худалдагдаба.

Эндэ хамта дээрээ табан иимэ видеомагнитофон байhанаа, хоёрынь 5300 түхэригөөр, нүгөөдэлынь 4900, 5800 түхэригөөр худалдагдаhан байха юм.

4 үнгэтэ телевизор табигдажа, худалдажа абаха дуратайшуул олон байжа, өөhэдынгөө сэнгүүдые нэрлэжэ оробо. «Спектр» телевизорай эхин сэнгынь 1100 түхэригтэ байhан hаа, тэрэ 1800 түхэригөөр худалдагдаа hэн. Харин «Березка» телевизор 1900 түхэригтэ болобо. Нүгөөдэ хоёрынь баhал иимэрхүү сэнгээр худалдагдаха юм.

Холодильник худалдажа абаха дуратайшуул нилээд олон байба. Жэшээнь, «Бирюса» холодильник 600 түхэриг сэнтэйгээр табигдаhан hаа, 1400 түхэригөөр ээзтэй болобо. Харин хоёр камератай «Бирюса» холодильник 2225 түхэригөөр худалдагдаhан байна.

«Муравей» мотороллер хүдөө газарта эгээл туhатай транспорт гэжэ тоологдодог. Энэ мотороллер 1700 түхэриг эхин сэнтэйгээр аукциондо табигдаба. Зүгөөр сэнгынь гайхалтай түргэнөөр нэмэгдэ нэмэгдэhээр 3500 түхэригөөр худалдагдаба. С. Иванов иимэ олзотой болоhондоо, ехэл урмашана хэбэртэй.

— Би Улаан-Үдэhөө холо бэшэ ажаhуудагби. Мотороллер худалдажа абахын тула зорюута иишэ ерээб. Энээгээр хүдөөдэ ямаршье хүдэлмэри хэхэш. Уhа, түлеэ, үбhэ, наг шэбхэшье зөөхэ, шэрэхэ шадалтай ха юм,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

10 түхэригөө түлэжэ, билет абаhан зочи аукциондо табигдаhан юумэ абахыел оролдоно. Хубсаhа хунар угаадаг «Белка» машинанууд, пылесосууд баhал гэдэргээ унама сэнгээр худалдагдажа, ээдээ олоо юм.

Аукционой түгэсхэлдэ хүн зоной хүлеэжэ ядаhан «Таврия» автомобиль табигдажа, зал соо шуугатай болобо. Автомашинын эхин сэн 11 мянган түхэригтэ байба.

Элдэбын оошор хүлеэжэ байнгүй эндэhээ машина худалдажа абаха аргатай болоhон зон бээ бээ үрдилдэн, сэнгыень мянга мянган түхэригөөр нэмээжэл байна, зал соо бүришье хүлгөөтэй болоно. Тиигэ тиигэhээр сэнгынь хори мянган түхэригтэ болобо. Энэ тоогой нэрлэгдэхэдэ, сэнгыень саашань нэмээхэ зоной тоо гансата үсөөрбэ.

Тиигэ тиигэhээр хоёр хүн үлөөд, хэниинешье мүхөөгөө үгтэхэ хэбэргүй. Аукционой дүримөөр эгээл ехэ тоо нэрлэhэн хүниинь зөөриин эзэн болохо эрхэтэй ха юм.

Энэ машина 24 мянган түхэригөөр худалдагдаа гээд уншагшадтаа мэдээсэе. Энээниие Улаан-Үдын трамвайн управлениин хүдэлмэришэн (эхэнэр хүн) худалдажа абаба.

Энээгээр аукцион хүдэлмэреэ дүүргээ hэн.

Б. БОДИЕВ,
манай түсхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Аукционие хүтэлбэрилэгшэ В. Карпов. 2. Аукционой үедэ.

Д. АЛТАЕВАЙ фото-зураг.

ЖАРГАЛТАЙ ЯБАГТЫ!

Досоогоо сэбэр, һаруул, ужамшье энэ таһалга соо ороходо, угаа зохид, зол жаргал тухай элдэб олон бодолнууд хүн бүхэнэй толгой соо ороно ёһотой. Илангаяа инаг дуранай нангин хүсэндэ нэрбэгдээд, гүн сэдьхэлэй гоё һайхан эрмэлзэл, зорилгоор хуби заяагаа хэтэ мүнхэдөө холбожо байһан гүлмэр залуухан хоёрые адаглан харахада, аятайл байна.

Агуу Октябриин мүндэлһэн һайндэрэй урда тээхэнэ Гэрлэлгын ордон соо ошоходоо, залуу зоной айл бололгын гэршэнэр болобобди. Композитор Мендельсоной ирагуу һайхан хүгжэмэй зэдэлхэтэй сасуу, эндэ сугларагшадай шэг шарайда баярай тэмдэг үзэгдэжэ, инаг дуранай һайхан мэдэрэл дулаахан амяараа дайрахадал гэнэ.

Энэ үдэршье Улаан-Үдын Гэрлэлгын ордон онсо шэнжэтэй мэтэ байгаа һэн. Юуб гэхэдэ, гүлмэр залууханууд, гоё һайхан сэбэр бэетэй басагад, хүбүүд хойно хойноһоо һубарилдан, айл бүлэ болоһон тухайгаа гэршэлжэ, эхэ, эсэгээ, түрэл гаралаа баярлуулна. Тэдэнэй нэгэн Бадмаев Тимур. Саб гэмэ бэетэй, сэбэр сагаан, урин зулгы шарайтай инаг хайрата дангина Наташаяа хүдэр гараараа һугадан хүтэлөөд, хоёрдохи дабхарта гаража, улаан үнгэтэй, жэгдэ зөөлэн хибэс дээрэ зогсоходонь гоёл байгаа бэлэй.

Баглаа сэсэгүүдэй хоншууханаар хангалтаһан зал соо Гэрлэлгын ордоной хүдэлмэрилэгшэд тэдэниие угтажа абана. Түрүүлэн тус ордоной директор Тамара Цырендоржиевна Цыбенова наһанайнгаа зол жаргалые оложо гэрлэһэн залуушуулда хандан, гүнзэгы удхатай үреэлэй үгэнүүдые хэлэнэ. Һүүлээрнь тэдэ хоёрой үбгэ һамган болоһые, шэнэ гэр бүлын мүндэлһые батадхаһан, алталмал үзэгүүдтэй мүнхэ жаргалай үнэмшэлгэ нэрьемэ альга ташалган доро барюулна.

Агуу Октябриин һайндэрэй тэмдэглэгдэжэ байһан энэ үдэр хуби заяагаа холбоһон Тимур Наташа хоёрой, унтаршагүй инаг дураяа бүхы наһан соогоо нангинаар хадагалжа, бэе бэеэ хүндэлжэ, ажабайдалай гүн ехэ далай соогуур ханилан ябажа, үнэр баян айл боложо һуухыень түрэлхид болон үетэн нүхэдынь үнэн зүрхэнһөө хүсэбэ.

«...Гэр бүлэ гүрэнэй хамгаалга доро байдаг. Эхэнэр ба эрэ хүнэй һайн дураараа зүбшөөлсэһэнэй эсэстэ гэр бүлэ тогтон баталагдадаг, үбгэн һамган хоёр гэр бүлын харилсаанда гүйсэд тэгшэ эрхэтэй...»— гээд СССР-эй Конституци соо алтан үзэгөөр бэшэгдэнхэй гээшэ. Тэрэ холын 1917 ондо улаан галаар соробхилон мүндэлһэн Агуу Октябриин, пролетариадай ашата багша В. И. Ленинэй ашаар ажабайдал, ажаһуудалаа шэнээр түбхинүүлһэн манай ороной ажалшад, залуу үетэн зол жаргалтай ажаһууна, ажаллана.

Һайндэрэй үедэ гэр бүлэ болоһон Тимур Наташа хоёр Шэтын медицинскэ институдай дүрбэдэхи курсда һуража ябана.

— Бидэнэрэй хүбүүн басаган хоёр Эхэ оронойнгоо мүндэлһэн үдэр гэр бүлэ болоһон тухайгаа гэршэлжэ, түрэл гаралнуудаа суглуулжа, найр зугаа дэлгэбэ. Шэнэ бүлын үнэр баян ажаһуухын түлөө хундагаяа үргэе! — гэлдэн, худанар Б. Б. Бадмаев, К. Н. Булсахаев, худагынар Л. В. Бадмаева, И. Б. Булсахаева дүрбүүлэн хүндын столой саанаһаа бодожо, айлшадаа уряа һэн.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ гэр бүлэ болоһон Тимур Наташа хоёр пролетариадай агууехэ багша В. И. Ленинэй памятнигта баглаа сэсэгүүдые табихаяа ошожо ябана.

Авторай фото.

АЛДУУ БЭШЭ, АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

Заншалта болоһон Агууехэ Октябриин социалис революциин һайндэрые тэмдэглэхэгүй гэһэн уряанууд бии боложо, зониие хүлгүүлээ. Ямар хүнүүд энээниие хэлэнэ, дэлгэрүүлнэ гэээшэб! Ехэл гайхалтай юумэн боложо байна даа. Манай ороной бүхы арадуудай урдаа хараха, нангинаар сахижа ябадаг, заншалта болоһон һайндэрые яагаад тэмдэглэнгүй байлтайб!

Минии һанахада, энэ уряагай нюуса удхань гэхэдэ, социализмые үгы хэхэ гэһэн эрмэлзэл болоно. Мүнөө боложо байһан шуугя, тэнсүүригүй байдал, хүн зоной голхорол гэхэ мэтые хэрэглэхые һэдэһэн хэрэг гэхэ байнаб.

Агуу Октябриин һайндэр манай Эхэ ороной национальна ёһо заншал болонхойл. Тиимэһээ совет зоной хэдэн олон үеын ухаан бодолдо шэнгэшэһэн энэ заншалые эбдэһэнэй хэрэгтэй гү!

Октябриин революцитай манай түүхэ холбоотой. Үгытэй ядуу бидэнэй эхэ эсэгэнэр ямар байдалтай байха һэм, мэдэгдэхэгүй. Энэ революциин ашаар тэдэнэр эрхэ сүлөөтэй боложо, жаргалта ерээдүйн түлөө бэеэ гамнангүй ажаллаа, дайлалдаашье гээшэ. Үнгэрөөһэн далаад жэл соо манай орон хүгжөөгүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. Юрэдөө, минии үеынхид эдеэ хоолоор дутажа, хубсаһа хунаргүй ябаагүй. Һала зөөри зөөшэтэй, жаргалтай ажаһуугаабди гэхэб. Гансал энэ һүүлэй үедэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд олоной һанаае зобооно. Энээниие дабахые хүн бүхэн оролдохо ёһотой. Мүнөө үедэ бидэнэй ерээдүй өөһэдһөөмнай дулдыдаха

Н. ШЕЛКОВНИКОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ын автобазын жолоошон.

Агууехэ Октябриин хубисхалай ээлжээтэ ойн жэлые угтажа байхадаа, наһанайнгаа харгы һанан һуунаб. Совет арадаймнай энэ һайндэр бидэнэрэй ажабайдалда шэнгэн оронхой гээшэ.

Харин мүнөө Октябрь олон хүн зоной сэдьхэлдэ урданайхи шэнгеэр халуун мэдэрэл юундэшьеб түрүүлнэгүй ха.

Бидэ бүгэдэ Совет засагай жэлнүүдтэ муу байдалтай байгаабди гэхэдэ «нүгэл» юм бээ. Тиигэбэшье дэлхэйн ехэ, багашье гүрэнүүдтэй жэшэжэ үзэхэдэ, манай ороной хүн зоной ажаһуудалай шэнжэ шарай хараа байса доогуур гээшэ.

Хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүд одоошье байдалыемнай һайн болгохо ёһотой гэжэ түрүүшээр ехэл найдадаг бэлэйбди. Теэд мүнөө табан жэлэй үнгэрөөд байхадань, хубилалта оройдоошье болоогүй зандаа байна. Үнгэрхэдөө, ажабайдалнай улам бүри доройтоо, ороноймнай экономико айхабтараар доошоо унаа, эдеэ хоолой зүйл, эд хэрэгсэл магазинуудта үгы шахуу. Зүгөөр юундэ түрүүн муу байдалтай болоод, һүүлдэнь һайжаруулха ёһотой болонобибди?

Угайдхадаа, урдань һалалбэе бэедээ өөдэрхэлдэдэггүй байһан ороноймнай олон үндэһэ һатан эбээ таһаржа, арсалдаа гаргадаг болобо бшуу. Би өөрөө түрэл буряад арадайнгаа дэлгэр сэдьхэлдэ, һайхан абари занда этигэнэб, манай республикада тиимэ тоосолдоон болохогүй байха гэжэ ехэтэ найданаб.

Октябриин хубисхалай һүүлээр долоон жэл гүйсөөд байхада, би түрэһэн хүмби. Оронойнгоо хүндэ хүшэр зам гаталһыень һайн мэдэнэб, өөрөөшье али болохоор хубитаяа оруулалсажа, арадай гэгээрэлэй хэрэгтэ түрэл Яруунадаа, удаань Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагта гуша гаран жэлэй туршада таһалгаряагүй ажаллааб.

Октябриин хубисхалай мандахын түлөө бүгэдэ арадтаяа

Манай Эхэ орондо фашис Германиин добтолжо ороходо, Агуу Октябриин хэрэгэй түлөө арбан долоон наһандаа сэрэгтэ мордоо һэм. Шэрүүн хатуу дайнай үе мүнөөшье гэнтэ зүүдэндэмни ородог, хамта ябаһан нүхэдни һанагдадаг. Дайшалхы нүхэдэймни олониинь тэрэ хэсүү шанга дайнда үгы.

Би Прибалтийска фронтын 832-дохи стрелково дивизиин Двинска полкын бүридэлдэ дайлалдааб.

Манай дивизи Латвиин, Литвагай газар дайдые фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһэн намтартай. Мүнөө тэндэхи зоной шуугялдахада, сэдьхэлни үбдэдэг, һанаамни зободог болонхой агша.

ОКТЯБРИИН ХЭРЭГТЭ ХАБААТ[АЙ]

1944 оной октябриин 9-дэ Прибалтикын Шяуляй хотоһоо баруулжаа шанга добтолгодо ороо һэмди. Би пулеметно взводой танково пулемёдой хоёрдохи номероор дайлалдадаг байгааб. Эндэ тэрэ байлдаанай үедэ баруун хүлэйнгөө үбдэгһөө доохонуур буугай һомондо дайрагдажа шархатаад, госпитальдо һара үлүүтэй хэбтэжэ гарааб. Удаань эмшэлүүлһэнэйнгээ һүүлээр дахинаа түрэл частьда бусажа, дайшалхы замаа үргэлжэлүүлээ һэм.

Удангүй намайе командованиин зүгһөө резервнэ полкдо оруулжа, Златоуст хотын пехотно училищада эльгээбэ. Тэндэһээ дам саашаа Свердловско пехотно училищада ябуулагдажа, һуралсалаа үргэлжэлүүлээб.

1946 оной декабрь һарада түрэл нютагаа бусаа һэм. Минии үетэнэй наһанай зам ниимэрхүү юм даа. Сломнай дахинаа бусаагүй, хайратай.

бишье өөрөө шуһаа [...] һан гээшэб.

Дүшэн зургаан жэл[...] хи байлдаае һануу[...] иимэ ушар намда бо[...]

Һүүлэй жэлнүүдэ [...] шарха һөөл ехээр [...] дэдэг болоо һэн. У[...] һаниинь гүбыжэ, [...] юумэн бии болобо.

Байһаар байтараа [...] арһаяа сооложо [...] һомоной түгдэрхэй [...] рагдаба. Харин хир[...] жо гаргуулха хүсэлт[...] ни, тэрэмни өөрөө [...] түриидэ дайрагдаад [...] ха юм.

Эдэл олон жэл соо [...] түгдэрхэй «хадагалж[...] байбаб.

Энэл даа, минии [...] лай, намтарай бодото[...] шэ. Тэрэмни Октябри[...] тэ хамаатай гэжэ һан[...] нөө тэрэ түгдэрхэй [...] соомни хадагалаатай.

Ц.-Д. ШАГД[...]
ажалай, дайнай ве[...]

Хяагтада түрэһэн бодолнууд

— Үбгэ, эсэгэнэрэйнгээ яһан дээрэ хатарна гүбди!
— Бузар даа, бузар, үзэгдөөгүй юумэн...
(Хяагтын гудамжада болоһон хөөрэлдөөнһөө).

СЭСЭГҮҮДЫЕ ТАБИХА АЗАТАЙ ҺАА...

...Хуушанай модон гэрэй үүдэ сүхэртэрээ тоншобоб, шортоо даа. Яахам гээшэб? Энээнэй урда тээшэ нээжэ үгөөгүй һэн. Үглөө Улаан-Үдээ бусахаб, һанаһан бодолни һалаал гээшэ гэжэ сэдьхэжэ байтараа, толгойгоо өөдэнь хинсайлган гэһэй түхэреэн хонхо обёоржорхибоб. Дарахатайм адли тэрэ дары сээнигэй үүдэн хахинан нээгдэжэ, пулаад бооһон ород хүгшөө гаража ерэбэ. Иуния Дмитриевна гээшэм ха юм даа гэжэ ойлгобоб. Бээр набтархан аад, түб түхэреэн шарайтай, түб түхэреэн нюдэтэй.

Зал соонь хуушанай модон мебель, һандалинууд. Ямар нэгэн урданай дворян гү, али хүпеэс айлай шэнжэ үлэнхэй мэтэ. Хөөрэлдөөгөө эхилбэбди. Бинь — шангаар дуугарнаб. 90 наһатай Иуния Дмитриевна шэхэ хатуу хүм гэжэ абаһаар намаяа һэргылһэн юм.

— Хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ эдэбхитэй хабаадаһан, буһалгаа эмхидхэлсэһэн минии үбгэн аба Иван Александрович Горяинов 1878 ондо Крымһээ Сибирь руу сүлэгдэһэн байгаа. Һамганиинь — минии хүгшэн эжы дахалсажа ерэһэн, эндэ, Баргажанда дүрбэн хүбүүдынь, басаганиинь түрэһэн юм. Удаань Хяагта руу буугаа һэн.

Теэд багашуултай болооб гээд, үбгэн абамнай түни номгохон һуугаагүй, хүүгэдэй байшанда багшалха зуураа революционно хүдэлөөндэ ото хабаадалсаа. 1905 ондо гэрыень нэгжээд, өөрыень дахинаа түрмэдэ һуулгаа һэн. Игэжэ тэрэ залуугаар хүйтэ нойтонһоо бэе муутай болоһон юм. 1911 ондо 61 наһаяа гүйсөөд байхадаа, наһанһаа нүгшөө бэлэй.

Удаань хүгшөө угайнгаа дурасхаал болоһон гэршэ-документнүүдые гаргаба. Иуния Дмитриевнагай эхэ В. И. Каргапольцева-Горяинова өөрынгөө эсэгэ И. А. Горяинов тухай ехэхэн дурсалга бэшэһэн байна. Тиихэдэ Иван Горяиновай өөрынь бэшэһэн «Нюруу дээрэ» гэһэн пьесын, «Виктористы» гэһэн номой хэһэгүүд үлэнхэй. «Үбгэн абамни хүдэлмэришэн ангиһаа урган гараһаншье һаа, хүпеэсүүдэй һуудал, байдалаар илангаяа һонирходог, түүхэдэ дуратай хүн байһан юм. Эдэ номуудайнгаа нэгэн соо эгээл эдэнэй ажабайдал зураглана» гэжэ Иуния Дмитриевна тайлбарилба.

И. Д. Бородина үбгэн абатаяа, эхэтээ адли энэ наһан соогоо багшалаа, мүнөө өөрынь басаган багша юм. Игээд лэ хуу аажам, үе үеын залгаа бии гээд һанаа тэниглэн һуумаар һэн бээ. Теэд нэгэл гашуудал хүгшөөгэй зүрхэ химэлнэ: «Эндэ, Успенскэ хүүртэ үбгэн абамни, хүгшэн эжымни, абганарни, эгэшэ, дүүнэрни хүдөөлүүлэгдэнхэй. Теэд тэдэнэй мүнхын нойр далаад онуудай эхеэр таһалдуулагдаһан юм. Хяагтын 250 жэлэй ойе угтуулан стадион үтэр хэрэгтэй гээд энэ хүүрэ трактор, бульдозероор урбуулжа, онгилжо хаяа бэлэй. Хэрээһэнүүдыень түрүүшээр эбдээ, хүүрнүүд хашаануудгүй юм һэн. Хүнэй хохимой яһан эндэ тэндэ сайбалзажа хэбтээ гэлсэгшэ һэн даа. Алта мүнгэтэйгөөр хадагалагдаһан зон олон байжа, һэнгэргүйгөөр олзотогшодшье бии байгаа. Би ошоогүй һэм. Иимэ юумэ харахаяа зүрхэсөөб. «Бү хахалыт, энэтнай түүхэтэ хүүр-хүшөөнүүд хэ юм» гэжэ гүйһан зон олон байгаа, теэд хэн дуулахаб даа.

Үнэхөөрөөшье, районой хүшөөнүүдые хамгаалха талаар бүлгэмэй харюусалгата секретаряар тиихэдэ хүдэлжэ байһан Евгений Сурмач иимэ гүйлта-уряатайгаар хандаһан юм, теэд үрэ гараагүй һэн гэжэ Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлгын музейн научна хүдэлмэрилэгшэд А. Л. Кузькин, А. Т. Фарфутдинов урда тээнь хөөрөө бэлэй. Улаан казармануудта зэрлиг муухайгаар алуулһан революциин 1600 тэмсэлшэдэй зариман, мэдээжэ түүхэшэд, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд, түрүү үзэл бодолтой хүпеэсүүдшье эндэ хүдөөлүүлэгдэнхэй һэн. Жэшээлбэл, 1884 ондо нүгшэһэн Сибириин мэдээжэ түүхэшэн И. В. Шегловой хүүр бии гэжэ Евгений Сурмач өөрөө тодоруулһан юм.

— Мүнөө наһам ехэ. Үглөө-мүнөө бологдоо даа. Нютагай засагаархиниие ходол гүйнаб. Үбгэн абымни һандаргагдаһан хүүрэй орондо хүшөө табиит гэжэ... Революциин хэрэгэй түлөө тэмсэлшэ, холо-ойгуур мэдээжэ хүн байгаа ха юм. Теэд он жэлнүүд, үдэр хоногууд үнгэрһөөр, бүтэһэн юумэн үгыл даа, — гэжэ Иуния Дмитриевнагай хэлэхэдэ, хоолойнь шэшэржэ байгаа һэн.

Стадионоо хаагаад, дурасхаалай парк байгуулха гэһэн шиидхэбэри горсовет абанхай юм. Хүүрнүүд дахинаа тодоруулагдажа, тэмдэгүүд табигдаха ёһотой гэжэ мэдэрэгдээ. Теэд засаг захиргааншье, энээндэ хабаатай ниитын эмхинүүдыешье хүлисэшэгүй энэ алдуу заһахые оролдоногүй.

Соведүүдэй засагай түлөө тэмсэлдэ унаһан революциин 1600 тэмсэлшэдтэ монумент-хүшөө бодхоохо тухай хөөрэлдөөн 70-аад онуудай тэн багһаа эхитэй юм. Москва, Ленинград хотонуудай архитекторнууд проект дээрэ хүдэлжэ, конкурс үүсхээ һэн. Хотын хүн зон субботнигуудта, воскресннгүүдтэ ажаллажа олоһон мүнгөөэ хүшөө бодхоолгын жасада эльгээһэн юм. «Энэ мүнгэниинь хайшаа ороо юм, бү мэдэе» гээд, хизаар ороноо шэнжэлгын музейн хүдэлмэрилэгшэд гайхалдаа бэлэй.

...Иуния Дмитриевнагай эсэгэнь Д. С. Каргопольцев 1937 оной хэмалганда ороһон юм байна. Абгань П. А. Горяинов революционно үедэ сэрэгэй комиссар ябаһан, хорёод онуудта Хяагтада Совет засаг тогтоолсоһон. «Петр Александрович абгадаа Козловой нэрэмжэтэ үйлсөөр дурасхаалай мемориальна хабтагай табюулха хүсэлтэй хүм. Һэнаан ехэ, заяан үгы гэжэ намһаа удхатай», — гээд, хүгшөө дахинаа хүндөөр һанаа алдаба.

Дурасхаалай үдэрнүүдтэ тэрэ сэсэгүүдые бэлдэхээ болиһоор үнинэй... Магад мүнхын орондо мордоторoo түрэл түхимэйнгөө һэргээгдэһэн хүүр-хүшөөдэ сэсэгүүдые табиха азатай байха аалам?

АЖАҺУУҺАН ГЭРЫЕНЬ АБАРХА

Хяагта өөрсэ янзын шарайтай, жэгтэй һонин түүхэтэй хото даа. Урданай байшан гэрнүүдынь дабтагдашагүй хээ угалзануудтай, нюдэ баясуулма хэлбэри түхэлтэй. 1817 ондо бодхоогдоһон Троицко һүмэ, 1853 онһоо хотые шэмэглэһэн жаран нүхэтэ... Троицкосавскын хүпеэсүүд ёһотойл зээд байһан юм гэжэ хяагтаархин хөөрэлдэдэг. Һали-һанди болоһон гэрнүүд анхан байгаагүй, бүтээл бүхэниинь искусствын хэмжээндэ...

«Эндэ Троицкосавскын уездэнэ училищиин багша, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ ба поэт, «Алдарта далай, нангин Байгал» гэһэн мэдээжэ дуунай автор Д. П. Давыдов ажаһууһан юм» гэһэн хабтагай-тэмдэгтэй гэрэй байдалаар һонирхохо гэжэ шиидэбэб. Эрхэ сүлөөдэ эгэршэгүй эрмэлзэл хүсэл энэ дуунай удха, һүреэтэ хүгжэм соо зэдэлжэ байдаг бшуу.

...Хашаагай үүдэ татан орон гэһээм, сүүмхээр дүүрэн архиин хооһон шэл хангируулһан набтархан һогтуу хүн тэмтэрпээр урдаһаам ерэжэ ябаба.

— Хэн эндэ байдаг бэ гэжэ гү? Би, Анатолий Тимофеевич Семенов, — гэжэ тэрэ һогтуум үбсүүгээ шааба.— Инспекциһээ гүт? Гүрэн мүнгэ үгэнэгүй — энэ гэр заһабарилхыем... Хүшөө ха юм, хүшөө...

Һогтуугай нюурынь уршыжа, уйлаганахаяа байхадань, залуухан хүршэнь — Светлана Зимирева дүтэлбэ. Зимиревтэнэйдэ хоёрдохи дабхарта орожо харабабди. Үһээнүүдтэнь, ханаарнь сааpһан хадаатай. Избёосхын түгдэрхэйнүүдэй унахада нигээ бэшэ аал, заһабарилга заяанайш хэгдээгүй гэжэ тухайлхаар.

— Заһабарилга һаянайш хэгдээгүй гү даа? — гээд һонирхобоб.

— Үгы. Үглөө-мүнөө квартира абаха хэбэртэй байгшабди. Хананuудынь олон тээгээ хаха буунхай, үһээниинь үмхирэнхэй. Подвалдань энэ хабар үһан ороо. Шиигэй үнэртэй, агаарынь ямар бэ даа игсуун, амилхада хүндэ, — гэжэ гэрэй эзэн С. Н. Зимирев хөөрэнэ.— Эндэ хэдэн айл һуудаг юм. Тугаар ушараша һогтуутнай энэ дээрэ чердак эзэлдэг. Нохойч байра мэтэ болгонхой.

Нээрээшье, сонхын можонуудынь үмхирэнхэй, үни хада һэльбэн шэнэлхээр болоһон. Иимэ хүшөө-гэртэ байгаашаа гүрэнэй зүгһөө заһабарилгада мүнгэ хэзээ үгтэхыень хүлеэнхэй, городской Соведшье анхаркагүй. Игэжэ анхан ямаршье ордонһоо өөрэгүй үзэмжэтэй байһан гэрнүүд, эндэ ажаһуугшадай үгөөр, одоол нохойн байра мэтэ болгогдоо бшуу. Революционно хүдэлөөндэ, соёлдо өөрын габьяа-хубита оруулжа алдаршаһан поэт Д. П. Давыдовай ажаһууһан гэр юундэ хосорхо туйлдаа хүргэгдөөб? Хяагтын горсовет, хүшөөнүүдые хамгаалха бүлгэмэй түлөөлэгшэд дары хэмжээ абаха ёһотой гээд һанагдана. Архиншадые түбхинүүлжэ, түүхын нангин бүлэниие дэбһүүлхэ эрхэ хэншье тэдэндэ үгөөгүй ха юм.

Улаан-Үдэ — Хяагта.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

Мүнөө үедэ ёһо заншалаа, үндэһэн соёлоо хүгжөөн бадараaха дэмбэрэлтэй хэрэгэй хэгдэжэ эхилһэниинь тон һайн байна. Залуу үеын зон урданай олон юумэ мэдэхэгүй байнабди. Жэшээлхэдэ, урдандаа сай ямар аргаар шанагдадаг байһан бэ. Хитадһаа сай асарагдадаг байһан гэжэ мэдэнэбди. Тиихэдэ Индидэ, Цейлондо, Япондо, манай орондошье сай ургадаг. Эдэ гүрэнүүдтэ, мүн буряадууд урдандаа сай яагаад шанадаг тухай бэшээ һаатнай, һонирхолтой байха һэн.

С. ЖАПОВА.

«САЙ БАРИГТЫ»

Хэр үгһаа хойшо манай буряад арад айлшадые урин хүндэмүүшээр угтадаг ёһо заншалтай гээшэ. Айлшанаа хойморто һуулгажа, эгээн түрүүн һүтэй халуун сайгаараа хүндэлжэ, ажабайдал тухайгаа яаралгүйхэн хөөрэлдэжэ эхилдэг заншалтай. Тала дайдаараа хони малтаяа нүүжэ ябахадаа, сай шанаха өөрын туримтай болоһон байха юм. Мүнөөшье ёһо заншалаа алдаагүй зарим хүнүүд урданайнгаа аргаар сайгаа шанадаг.

Иимэ гүримээр сай шаналга эгээл эртэ урдын аргануудай нэгэн мүн. Энээнэй гол зүйлнүүд гэхэдэ, ногоон сай, һүн, тоһон, талхан, дабһан болоно. Элдэб газар нютагуудта ногоон сайһаа бэшэ зүйлнүүдые ондо ондоогоор хэрэглэдэг юм.

Монголнууд яагаад сайгаа шанадаг гээшэб? Эгээн түрүүн ногоон сайгаа домбо соо бутартарынь сохидог юм. Тиигэжэ багахан шэрэм тогоон соогоо гурбан халбага ногоон сай хэжэ нэгэ литр хүйтэн үһантай бусалгажа үхэрэй, хониной гү, али тэмээнэй 0,25—0,5 литр һү, нэгэ халбага шара тоһо, урид шарагдаһан 50—100 грамм талха гү, али аягын хоёрой нэгэ хуби болохо хүрпээ (барайгар, пшено) хэдэг. Тиин эдэ бүгэдые дахин бусалгаха хэрэгтэй. Һүүлдэнь өөрынгөө амтаар дабһа хэдэг юм.

Буряадууд, хальмагууд ногоон сайгаа бутаргадаггүй. Тогоон соо 50 грамм сай нэгэ литр үһатайгаар хээд бусалгадаг. Удаань хоёр дахин ехэ һү, өөрынгөө амтаар дабһа хэжэ, 10—15 минутын туршада һамаржа байгаад, бусалгаха хэрэгтэй.

Урдандаа сай шанахадаа, һү ехээр, үһыень багаар хээд шанадаг байгаа. Юуб гэхэдэ, тала дайдаар нүүжэ ябаха үедэ үһан бага байгаа ха юм. Тиихэдэ лаэр модоной набшаһа, һамар, шара тоһо хэдэг байһан. Нютаг нютагуудта эдэ зүйлнүүд бага, ехээр хэгдэдэг һэн ха.

Ази түбиин арадуудай эгээл дуратай ундые монголнууд, буряадууд, хальмагууд эдлирхүүгээр шанадаг байгаа бшуу. Буряад орондо, Хальмагта, Башкирида, Татарида, Дунда Азида нэгэ хүн жэлдээ 4 килограмм сай хэрэглэдэг гэжэ нэмэжэ хэлэхэ шухала.

Игэжэ тус статья уншаһанай һүүлээр энэ һайндэрэй үдэр айлшадаа, гэр бүлэеэ, өөрыгөө иимэ аргаар шанаһан сайгаар хүндэлхэ дуран хүрөө ёһотой. Тиигэбэл бидэнэр «Сай баригты» гэжэ хүсэхэ байнабди.

Саашадаа Хитадта, Түбэдтэ, Япондо, Энэдхэгтэ, Англида сай ямар аргаар шанадаг тухай бэшэхэбди.

Р. ИДЫМОВА,
хэблэлэй «Эко-Арт» агентствын «Сайн хамбы» программын хүдэлмэрилэгшэ.

ХЭН, ХААНА ОШОХОБ?

★ Улаан-Үдэ хотын ажалшадай амардаг, сэнгэдэг парк соо ноябриин 7, 8, 9, 10-най үдэрнүүдтэ үдэшын 20 час 30 минутаһаа дискотекэ үнгэргэгдэхэ, хатар танцын зал соо залуушуулай дунда һайндэрэй зугаа наадан дэлгэгдэхээр хараалагдана.

★ Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ Соёлой ордон соо ажалай ветеранууд Куделинтэнэй алтан түрын баяр ёһолол болохо юм.

★ «Мелиоратор» гэжэ соёлой байшан соо ноябриин 7-ной үдэрэй 4 часһаа арадай кукольна театрай артистнуудай концерт наадан болохоор хараалагдана.

★ Солдатский тосхоной болон «Сокол» гэжэ клубуудта арадай кукольна театрай коллектив «Сосед» гэжэ зүжэг харуулха юм. Ноябриин 8-да үнгэргэгдэхэ энэ зүжэг үдэрэй 12 часһаа эхилхэ.

★ Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордон соо ноябриин 8-най үдэшын 6 часһаа «Алтан намарай баал» гэһэн конкурс басагад, хүбүүдэй дунда үнгэргэгдэхэ болонхой. Ноябриин 9-дэ үдэрэй 3 часһаа «Дүрбэн хүлтэ нүхэр» гэһэн викторина, харин үдэшэндөө Хальмагай АССР-эй «Тюльпан» гэһэн хатар, дуунай ансамблиин артистнууд Агуу Октябриин 73 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан концерт харуулха болоно.

★ Улаан-Үдэ хотын ЛВРЗ-гэй, «Текстильщик», мяха-консервын комбинадай, соёлой ордонгуудта, түмэр замшадай, судна бүтээлгын заводой клубуудта һайндэртэ зорюулагдаһан наадан болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Эрэлхэг ябадал. «Нюдэ сабшаха зуура...»—2-дохи ПАП-ай жолоошон Иван Григорьевич Ефимовэй баатаршалга тухай мэдээсэл.

Коммунист тухай хөөрөөн. Журналистка А. Коротаевагай «Тэрэнэй үлөөһэн сараа тэмдэгүүд» гэжэ гаршагтай очерк номерто тунхаглагдаба. Автор энэ очерк соогоо ажалай ветеран Д. И. Волковой ажал ябуулга тухай тодоор [...]

Районно партийна к[...] цинүүд. Яруунын райо[...] ференци дээрэһээ С. [...] бэшэһэн тоосоон.

Американ ханидаа [...] бэшэг.

Н. К. Крупскаягай н[...] шангай лауреат Улаан[...] тын 49-дэхи дунда һур[...] хүгжэмэй багша Б. А. [...] ватай журналистын ү[...] интервью номерто б[...]

Уран шүлэгэй долги[...] Поэт Алексей Бадае[...] шүлэгүүдһээ.

«Бухарин гэрээд бэш[...] гү?» Э. Дагбаевай к[...] денци.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Шэнэ һонинной албан. 10.20—Ороной фольклорно коллективүүдэй концерт. 10.50—Мультфильм. 11.10—Хореографическа дамжуулга. 11.45—Баримтата фильм. 12.15—А. Скрябин. «Прометей». 12.45—«Москвагай Кремль». 1-дэхи фильм. «Стены и башни». 2-дохи фильм. «Соборы». 13.55—Ород дуунай академическэ хоорой концерт. 14.50—Москва. **Агууехэ Октябриин Социалис революциин** 73-дахи жэлдэ зорюулагдаһан **сэрэгэй парад ба жагсаал.** 17.00—«Уран шүлэгэй долгин дээрэ». 17.05—Мультфильм. 17.15—Совет эстрадын ветерануудтай уулзалга. 18.50—Фотоконкурс. 18.55—«Праздник ожидания праздника»—3 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 20.00—Концерт. 22.00—Время. 22.45—Арадай аялга дуунууд. 23.0[...] лоор Европын [...] кубок. «Спартак» [...] «Наполи» (Итали). [...] дохи бальна хатар [...] шэдэй уласхоорон[...] курс.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[ММА]

МОСКВА. 9.00—[...] гимнастика. 9.20—[...] лай «Московия» [...] концерт. 9.50—Улаан[...] **ведүүдэй талмай. Агу[...] тябриин Социалис ре[...] 73-дахи жэлдэ зорю[...] хотын ажалшадай [...] жагсаал.** Һүүлээрнь [...] композиторнуудай [...] 20-дохи пленумһэ[...] хүгжэмэй концерт. [...] 11.40—«Незнайка с [...] двора»—хүүгэдтэ фил[...] хи сери. «Сюрприз» [...] Баримтата фильм. [...] Твардовский. «Василий Т[...] —Гүрэнэй Моссоведэ[...] жэтэ академическэ [...] фильм-зүжэг. 14.5[...] композиторнуудай бү[...] концерт. 15.50 — [...] рины, вперед!»—[...] уран һайханай фильм [...] 2-дохи сери. 18.15—[...] гүүд тухай дамжуулга [...] Мультфильм. 19.25—[...] Чепрага дуулаха. 19.5[...] журнал. 20.00—Теннис [...] лиин кубок» гэһэн у[...] дын мүрысөөн. 21.00—[...] лан нойрсогты, б[...] 21.15—Теннис. «Кремл[...] бок» гэһэн уласхо[...] мүрысөөн. 22.00—Вре[мя] —«Покровские ворот[а]» [...] һайханай фильм. 1-дэ[...] хи сери.

Сагай ула[ршал]

Ноябриин 7-ной [...] публикын зарим [...] саһан ороxo, бага[...] доһолхо. Баруун-[...] секундын 7—12 [...] тэйгоор һалхилха. [...] хойто зүгэй районууд[...] 30 градус, үдэртөө [...] градус хүйтэн байха. [...] шадарай болон респ[...] урдахи районуудта [...] 8—12 градус, үдэртэ[...] градус хүйтэн боло[...]

Будамшуу

ХАРА ШУУЮУРАЙ ХАРАНХАЛХААР СЭН

УЛААН-ҮДЫН шууюур дээгүүр һаянай таанад ябаа һэн гүт? Ябаагүй һаа, үгы зандаа байһантнай дээрэ хөш даа.

Юрэдөө, зон сэсэн даа. Борхоолхые **шууюур** гэжэ дэмы нэрлээгүй. Шууяатайхан лэ газар.

— Амар сайн, Будамшуу!— гэжэ арзайтараа энеэбхилһэн кооператор намайе мэндэшэлбэ.— Юун танда хэрэгтэйб? Хүнэй нюдэнһөө бэшэ юумэн эндэмнай хуу байха. Магазинуудай хооһон таг хараад лэ, урмаа хухараад гарадаг бэзэт?...

Энэ шууюурай эзэн шэнгеэр аашалһан кооператорай гарта Финляндиин үйлэдбэриин дулаан сабхи харагад:

— Хэды сэнтэйб?— гэжэ асуубаб.

— Нэгэ тооо дахуулаад, гурбан түхэреэниие табихада хэдыб?— гэжэ тэрэ урдаһаам энеэбхилбэ.

— Мянга гэжэ гү?
— Ойлгосотой бэшэ гү?
— Магазинайнь сэн хэды юм?

— Һии-ии! Будамшуу ахатан, шууюур дээрэ анханайнь сэнгые асуудаггүй юм гүбэ. Тандэ ходань нюусаар хэлэһүү дээ — зуун арбан түхэригтэл даа. Теэд бү гайхагты: дэлгүүрэй экономикодо орожо байһан саг гэжэ өөрөө мэдэнэт. Тиигээд фельетон бэшэхэм гэжэ тархяа бү зобоогооройгты...

Амаараа дүүрэн алтан шүдэтэй залуу эхэнэр энеэбхилэн, намда дүтэлбэ.

— Сайн, Будамшуу! Тамхин хэрэгтэй гү?— гээд, тэрд гэжэ хаагдадаг сүүмхэ нээгээд, иишэ тиишээ хултаганан харуулба хэдэн багса «Стюардесса», «Комета», үшөө ямар һэн бэээ, импортнэ сигаредүүд.

— Хэды сэнтэй юм?— гэжэ асуубаб. Магазинай тагууд дээрэ үнинэй харагдаагүй тамхи харахадаа, өөрөө татадагшьегүй һаа, эжэлэнгүй асуубаб.

— Табан солхооб!— гэжэрхёод, алтан шүдэнүүдээ аржыса ирзайлган, тэрэ эхэнэр энеэбэ.— Фельетондохом гэжэ бэеэ бү зобоогооройгты: дэлгүүрэй экономико гээшэ — энэмнай.

Үшөө саашаа ябабаб. Нэгэ хүгшөө хуушарһан бүд дээрэ жэбэршэһэн хадааһануудые жэрылгэнхэй зогсоно. Намайе хараад:

— Хүбүүн, ерэл даа. Зуһаланай гэр барихаа байнагүйгши? Даарашооб. Абал даа эдэ хадааһануудые,— гэбэ. Би зуһалан барихаашье байгаагүйб. Тиигэбэшье һонирхожо асуубаб:

— Юутэ юм эдэтнай?

— Үнэгүй дөө: нэгэниинь хоёр солхообто...

Хүгшэнэй үшөөшье юу хээ үгэлхэ һанаатай байтар, түргэн саашалбаб.

Урдаа стол дээрэ годон гуталнуудые жэрылгэжэрхиһэн эрэ эхэнэр хоёрто дүтэлбэб.

— Үү! Будамшуу, сайн! Та үбэлдөө командировкодо холуур ябадаг шуут. Дулаан гутал абагты. Хандагайн годон; Шаналхагүйт.

— Юу эринэбта?

— Мянга табан зуу.

Пэй! Үрөөһэн хүлни долоон зуун табинай болохо гү гэжэ һанахадаа, досоом харанхалхадал гэбэ.

Харан гэһээм английска кроссовко бариһан хүбүүн гэшхэлнэ. Өөрымни хүбүүн кроссовкогүй һэн гэжэ һанаад, түргэхэн тэрэниие хүсэжэ:

— Хүбүүн! Кроссовко наймаалнагши?— гэжэ һурабаб.

— Наймаалхагүй һаа, эндэ юугээ бэдэрхэ һэнбиб?— гэжэ асуудалдам асуудалаар харюусаба.

— Хэды сэнтэй юм?

— Найман зуу!— гэжэрхёод, урдаһаам харанмьегүй саашалба: нимгэн хармаантай гэжэ тухайлаа бэшэ аал даа?

Үнэхөөрөөшье, Улаан-Үдын шууюур дээрэ үгы юумэн үгы: городой бүхы магазинай эд бараан хуу эндэ гаранхай янзатай. Хүнэй нюдэнһөө ондоо юумэн хуу бии гэгшэнь үнэн. Аргатай юм һаань, бэе бэеынгээ нюдэшье түнхеэд, үнэтэй гэгшээр худалдажа байхадаа, дүтэл зон хэбэртэй. **Сэдьхэл, һэшхэл** гэхэ мэтын ойлгосо Улаан-Үдын дэлгүүр дээрэ үни мартагданхай.

— Яаһан үнэтэй юм? һэшхэлгүй!— гээ һааш, нюур рууш билайса энеэгээд:

— Барһан даа. Гэнэн хонгор, хайратайл хүн байнаш даа. Мүнөө сагта һэшхэл хэндэ хэрэгтэй юм? Дэлгүүрэй экономикын хүгжэлтэдэ тэрэмнай һаалта болохо бшуу!— гэжэ үхибүүндэ ойлгуулһан шэнгеэр, дээрэһээ уруу харан ойлгуулха.

Һаяхан магазинда ороод, хооһон тагуудайнгаа «харуулшан» болоһон наймаашадые харахадам, гуниглаһан шарайтай бэшэ шэнги байна һэн. Юундэ? Юугээрээ салингаа олохоб? Али?...

Магазинда байдаггүй эд бараан хайшан гээд, ямар замаар хара шууюурта гаранаб? Ямар баазаһаа, ямар складһаа тиишээ «нүүнэб»? Энэ асуудалда хэн харюусахаб? ОБХСС гү?

Редактор Р. Б. ГАРМАЕ[В]

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-95, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское 3-40-69. Директор издательств—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР. Директор 2-40-45.
Зак. № 256.